

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Pigtraad-Gestapofangen

Nr. 3
Juni
1989

4. maj i Mindelunden i Ryvangen. Zahle skoles kor sang et smukt udvalg af vore nationale sange. Dirigent Minna Hess Thaysen. (Foto: F-k)

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev. 53 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lundeborg, Hesselager. 62 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehomeadressen er: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, Als. 74 46 53 42.

Tilsynsførende: fru Karin Boysen, Østerbyvej 46, Østerby, 6470 Syd-Als, tlf. 74 46 51 75.

Medlemmer: Iflg. fundatsen paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Kontorchef, cand. jur. Hans Andersen.

Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. 53 86 55 59.

Næstformand: Civilingeniør Mogens Dyre,

Hestehavevej 3, Sjellerupskov, 6430 Nordborg. Tlf. 74 45 86 22.

Kasserer: Skræddermester Povl Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. 42 91 13 72.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg. Tlf. 86 81 07 09.

Overlærer preben Feddersen, Caroline Amalievej 11, Lundeborg, 5874 Hesselager. Tlf. 62 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen
Vølmervej 5, 6330 Padborg
Tlf. 74 67 31 53

Læge Axel Jørgensen
Duebrødvej 14, 9000 Aalborg
Tlf. 98 10 15 80

Overbetjent Ejler Mortensen
Nørregade 6, 6440 Augustenborg
Tlf. 74 47 17 04

Sektionschef Hans Bøjlund
Skovparken 7, 6000 Kolding
Tlf. 75 52 96 11

Oberst K. Kjeldsen
Tingagerhjemmet, 5750 Ringe
Tlf. 62 62 31 63

Redaktør Johs. Rasmussen
Ømkulevej 9, 7100 Vejle
Tlf. 75 82 65 72

Sparekassedirektør Einer Hauberg
Holballe 3, 6473 Tandslet
Tlf. 74 44 76 04

Tandtekniker Leo Kæraa
Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg
Tlf. 86 27 04 28

Provst Poul Riis
Hostrupsgade 9, 4200 Slagelse
Tlf. 53 53 35 34

Direktør G. Jespersen
Gullestrupvej 7, 7400 Herning
Tlf. 97 12 11 84

Herreekviperingsskole
Carl Otto Larsen,
Lærkevej 6, 6440 Augustenborg.
Tlf. 74 47 11 60

Maskinmester H.P. Skjoldborg
Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg
Tlf. 74 42 57 07

Direktør Bernth Johannesson
Jacobys Allé 16, 2.th.,
1806 Frederiksberg C
Tlf. 31 31 86 86

General Fl. B. Larsen
Lundsgårdsvej 16, 4180 Sorø
Tlf. 53 63 59 20

Fhv. Bestyrer
Solveig Skjøtt
Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose
Tlf. 42 48 56 74

Forvalter Axel Lauritzen
Lundtofteparken 42, 2.tv., 2800 Lyngby
tlf. 42 88 12 42

Fangesammenslutningens Rekreativsfond

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreativophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningsskema kan rekvireres hos formanden: Villy Mørk Jensen, Sjørringvigvej 6, Sjørring, 7700 Thisted, eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreativopholdet samlede pris, dog max. kr. 4.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreativshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningsskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreativopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det på påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Neuengamme Foreningens Rekreativs- & Hjælpekasse til fordel for Frihedskampens Ofre

Adresse: c/o Frihedsfondens kontor, Frederiksberg Bredgade 13, 2000 Frederiksberg.

Midlerne fra salg af frimærke med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen - 4. maj 1985, uddeles til rekreativ formål eller -hjælp i særlige trangstilfælde.

Beløb kan søges af danske statsborgere, der er - eller vil kunne anerkendes - i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningsskema sendes til ovenstående adresse.

Bladet

Pigtraad- Gestapofangen

Udkommer med 7 numre i år.
(De lige mdr. + november).

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Poul Nielsen,
Bavnebjergspark 6,
3520 Farum
42 95 22 08
Giro 9 31 54 54

Årsabonnement 60,- kr.
Udenfor Skandinavien betales
et portotillæg på 30,- kr.

Eventuelle fejl i besørgelsen af
bladet rettes hurtigst muligt
ved henvendelse til udle-
veringspostkontoret.

REDAKTION

Johs. Fosmark
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1
8600 Silkeborg
86 81 07 09

Villy Mørk Jensen
Sjørringvigvej 6, Sjørring
7700 Thisted
97 97 12 71

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

4. maj i Ryvangen og andre steder	59
NG-stævnet i Vingsted	62-64
Årsmøde i KH	64-66
Runde dage	67
Weizsäcker i Ryvangen	70
Frøslev - nye aktiviteter	72
Foreningerne	74-81
Mindeord	81-83

De følgende numre af vort blad
udkommer 15/8 og 15/10 1989.

Stof må være redaktionen i hæn-
de senest 4 uger før de nævnte
dage.

Pigtraad - Gestapofangen

NR. 3

JUNI 1989

44. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpefond og Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben · Dachau-klubben · Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen Gestapo-Fangerne · Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen · Hannover-Stöcken-gruppen
Horsørød-Foreningen · Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen · Sachsenhausen-foreningen · Stutthof-foreningen · Theresienstadt-foreningen

4. maj med strålende sol over Mindelunden

15.000 fandt vej til Ryvangen

Vi kunne alle glæde os over det gunstige vejr gennem hele dagen, og arrangørerne var desuden taknemmelige, da det trods alt betyder meget, at vejret er venligt.

Kl. 10 formiddag begyndte børnene fra 4. klasse på Bispbjerg skole under ledelse af deres klasselærer Conny Brøndum at lægge blomster på hver grav, hver mindsten - og pelotonerne blev naturligvis også husket. Man glædede sig over at se børnenes iver for at gøre arbejdet omhyggeligt.

Om aftenen samledes den store flok af unge, børn og voksne ved monumentet. Sjællandske Livregiments orkester indledte festligt med Prins Jørgens March, hvorefter stævnelederen Johannes Fosmark bød velkommen med at udtrykke ønsket om, at stævnet her ville være med til at understrege, at 4. maj er en mindedag, en takkedag og en glædens dag over, at vi oplevede sejren over de onde magter.

Så vekslede orkestermusik, dirigent Thorkild Lind, korsang, dirigent Minna Hess Thaysen, og fællessang, hvorefter Ragna Hamilton, tidligere koncentrationslejren Ravensbrück, fik ordet for at holde en gribende tale. Hun sagde:

- Det er for mig en ære at

stå her i Mindelunden den 4. maj, Danmarks befrielsesdag. Den dag i 1945, hvor alle igen kunne ånde frit og besættelsen blev fortid. Jeg oplevede ikke selve befrielsesaftenen her. Et par uger før var jeg kommet til Sverige, men jeg oplevede aftenen sammen med min mor, og det var dejligt at kunne dele dette højtidelige øjeblik sammen efter seks års adskillelse.

Jeg var heller ikke i Danmark under besættelsestiden. Jeg boede i Sydfrankrig, men den værste dag af hele den lange og grusomme krig var for mig 9. april 1940, da jeg i en avis så den store overskrift: Danmark besat af Nazisterne. Jeg så det nok, men det varede lidt, inden rædslen helt gik op for mig. Det lille fredfyldte land besat! Hvad ville der ske landet, min familie og mine venner? Jeg tænkte på, hvad der var sket i Polen. Jeg blev også overvældet af skyldfølelse, at her sad jeg i det - som vi dengang troede - sikre Sydfrankrig, mens mit land og alle, der stod mig nær, var kommet under nazisternes åg. Det var som et mareridt, som først endte en måned efter, da jeg modtog en meddelelse fra det internationale Røde Kors, at familien havde det godt. Men så var det Holland, Belgien og Frankrigs tur, og Vesteuropa var under nazisternes svøbe.

Men så hændte det, der altid har forundret mig, at tingene begyndte at fungere igen. Posten gik regelmæssigt igennem, så jeg var nogenlunde i stand til at følge med i, hvad der skete i Danmark, indtil jeg selv blev arresteret i Marseille i marts 1943.

Og først i november samme år hørte jeg nyt fra Danmark, da jeg traf de første kammerater fra den danske modstandsbevægelse i Ravensbrück koncentrationslejr.

Det var tapre kvinder, der enten var blevet arresteret sammen med deres mænd eller, hvis manden var gået under jorden, blev taget i stedet for. De blev revet væk fra deres børn, der fik et chok, som satte sine dybe spor. Trods alle disse tragiske hændelser hørte jeg aldrig et beklagende eller selvmedlidende ord fra dem, selv om de naturligvis var dybt bekymrede for, hvad der skete derhjemme. De havde været klar over faren ved at slutte sig til mod-

standsbevægelsen, men det havde ikke hindret dem.

Jeg var stolt og imponeret over at høre om det arbejde, modstandsbevægelsen udførte i Danmark, for det havde jeg naturligvis ikke fået at vide gennem brevene, der var censurerede.

Vi sammenlignede forholdene og ånden i den danske og franske modstandsbevægelse og senere med mange andre nationaliteter og fandt en utrolig lighed i motivering og tankegang. Fælles for alle var ikke alene modstand og kamp mod en fjende, der havde besat deres land. Der var også en dybere motivering, nemlig at det også var en kamp for frihed og menneskeværdighed. At man simpelt hen ikke kunne tolerere en ideologi, der var baseret på undertrykkelse og had af alle, der ikke var såkaldte arier.

Det var sikkert også derfor, at så mange kvinder næsten

4. maj i Ryvangen: Halvdelen af blomsterbørnene ses her foran monumentet. (Foto: F-k)

tog det som en selvfølge at støtte alle dem, der var direkte i farezonen og udførte de farlige sabotager. De sørgede for, at de fik noget at spise, af og til kunne få noget rent tøj, åbnede deres hjem uden spørgsmål, var sendebud, postkasser, transporterede forfulgte fra det ene sted til det andet, trykte og uddelte illegale blade. De følte sig ikke som helte, men det var dagligdagens mod, og risikoen, de løb, var lige så stor. Det var et job, der skulle gøres, og det blev gjort. Og mange betalte med arrestation eller deres liv.

Når jeg sagde, at det var mig en ære at tale her i Mindelunden, var det ikke tomme ord. Jeg har gået rundt herude mellem gravene og set, hvor mange af ofrene blot nåede en alder af 17 år og var blevet henrettet nogle få uger før freden. De havde ikke tøvet for at give det dyrebare de havde, deres liv. Og jeg tænkte på deres mødre, når en af kammeraterne kom og overbragte den sørgelige meddelelse, og det har for ham sikkert været sværere end at udføre en dristig sabotage.

Derfor blev jeg temmelig opbragt, da jeg nogle dage efter 4. maj for et par år siden hørte en herre på ca. 45 forsø-

ge at overbevise en ældre herre, at det nu var på tide, at vi holdt op med at fejre 4. maj. Det var jo så længe siden, at alt det dér var sket. Jeg blandede mig uopfordret - men høfligt - i samtalen og gjorde ham opmærksom på, at det ikke var et spørgsmål om sentimentalitet, men en påmindelse om, hvor dyrkøbt friheden for de mange var blevet betalt af de få.

Det er godt at have en dag om året, hvor man tænker på, hvad det betyder at have frihed. Frihed er ikke noget, man blot har, der skal vedblivende kæmpes for den. I maj 1945 var vi overbeviste om, at nu ville alt blive godt igen i verden. Men der kom nye problemer, og de plager os stadig.

Vi har været heldige i Vesteuropa. For første gang i mange hundrede år skyder vi ikke på hinanden, men taler og arbejder sammen, men fred har der ikke været i resten af verden, og faren for en atomkrig hænger som en mørk trusel over menneskeheden.

Og der er andre farer. F.eks. virker det rystende, når man ved, hvilke følger nazismen bragte, at den såkaldte Neo-nazisme er begyndt at brede sig.

Men heldigvis har mange lært af den tragiske fortid og har straks taget stilling imod denne form for intolerance og racehad. **Og vi kan alle gøre en indsats.** Det er ikke store modige handlinger, der skal til for en daglig værnen om friheden. Man skal være på vagt, og ikke blot være ligegyldig og tavs, når man ser eller hører menneskerettigheder blive angrebet. Det bedste minde og den bedste tak, vi kan give dem, der ofrede livet for vor frihed, er at blive ved med at kæmpe for den, sluttede Ragna Hamilton.

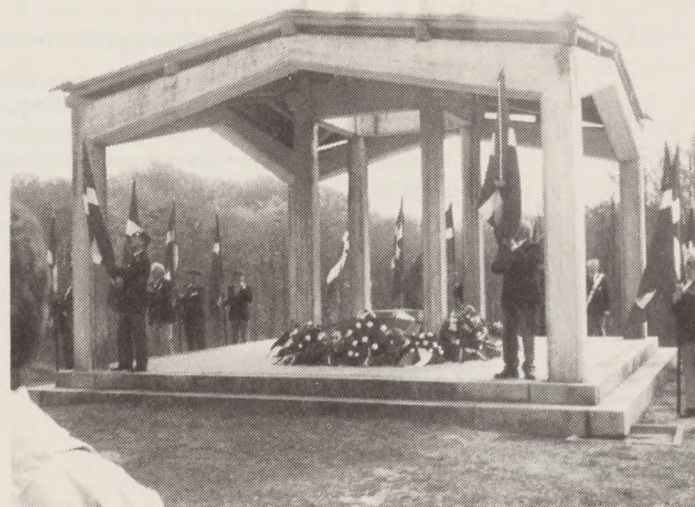
Efter afslutningen med »Altid frejdig« som fælles-sang, spredtes den store flok for at besøge gravene, mindestenene under pergolaen og pelotonerne.

Det blev en meget vellykket aften, hvor stævnets treklang blev husket.

F-k.

Skamling den 5. maj

Mindehøjtidelighed på 44-året for Danmarks befrielse ved Region III's klokkestabel

Fanerne lavede op ved Klokkestabelens betonpiller. (Foto: Hans Chr. Rasmussen)

Forår, en nyudsprunget bøgeskov, danske flag og faner, solen og næsten 300 ældre og unge fra by og land samledes for at mindes og ære de mange danske mænd, som i denne sydligste del af vort land ofrede livet i en ulige kamp mod en ond overmagt.

Andagt og skøn idyl ville en tilfældig tilskuer vel sige om dette billede; men hvad er den egentlige baggrund for, at et hvert år stigende antal danske kvinder og mænd mødes på denne dato og på dette minderige sted?

Er det taknemmelighed over 44 år i fredelig sameksistens? Er det muligheden for, med en større eller mindre buket eller signeret krans at vise hinanden, at ingen af disse mange døde skal blive glemt, at deres indsats og deres offer ikke var forgæves, eller er det for at styrke hinanden i troen på, at ved at huske det, som dengang skete i vort land, og i den øvrige del af verden, undgår man noget lignende skal ske igen?

Taleren var med i den første flok fra Frøslev til Neuengamme

Dette års hovedtaler var med i den første flok, som blev udtaget i Frøslevlejren og sendt sydpå til KZ-lejrenes helvede. Valdemar Sørensen fra Ribe vendte i sin tale blik-

ket tilbage på året, som er gået, siden vi sidst mødtes ved klokkestabelen på Skamling. Det var et år med både glæder og skuffelser, udtalte han, glæder, fordi han havde mødt danske kammerater, men også en hollandsk medfange, som han ikke havde set siden deres ophold i den frygtelige Husum-Schwesing lejr i 1944. Men også skuffelsen over f.eks. valget i Berlin, hvor et naziparti var opstillet og blev valgt ind med alt for mange stemmer.

Kampen mod uret er ikke forbi endnu, sagde Valdemar Sørensen, - Vi må fortsætte med oplysning til især de unge om nazismens mørke gerninger og det onde, dens ideologi står for!

Han lykønskede Hjemmeværnet med dets 40 års jubilæum i år, det er vokset op af modstandsbevægelsen og har vor fulde sympati, sagde Valdemar.

Også træfningen ved Brøns i 1849 for 140 år siden og slaget ved Dybbøl i 1864 for 125 år siden viste, sagde han, at danske mænd ville: »Dø, om så det gælder« for Danmarks sag. Det samme gælder de mange fra 2. verdenskrig, hvis navne er skrevet på Klokkestabelens fire mindetavler, også de var villige til at gøre en indsats for deres land. »Vi vil i ærbødighed takke vore

MUSEET FOR
BESÆTTELSEN
I ÅRHUS

Domkirkepladsen 5
8000 Århus C

ÅBEN kl. 10-17
LØRDAG og SØNDAG

kammerater fra dengang, for det de gjorde, idet vi udtaler et: ære være deres minde.«

Da den store forsamling havde rejst sig, hørtes i det minuts stilhed, der fulgte, kun de glade fuglestemmer fra skoven omkring os. Klokkespillet istemte den kendte melodi: Prins Jørgens March, efterfulgt af de ni bedeslag, hvorefter Skamlingsbanke Ungdomsskoles kor sang smukt for os, før de mange blomster og kranser i rød- hvide og blå farver blev lagt på mindesmærket for de faldne.

Efter en fællessang sluttede formanden Svend Hoffmann mindehøjtideligheden ved monumentet med en tak til TV-Syd og til alle, som var mødt op, og man sluttede med »Altid frejdig når du går«.

Denne smukke forårsformiddag sluttede med en sørgelig tildragelse, idet et mangeårigt medlem af modstandsbevægelsen, den tidligere byleder Kaj Skibelund fra Toftlund, som var til stede i forsamlingen, afgik ved døden efter et slagtilfælde. Han blev i en tilkaldt ambulance ført til sygehuset i Kolding. Svend Hoffmann udtalte ved den efterfølgende frokost på Hotel Skamling et »Æret være hans minde«.

Hørte om engelsk vurdering af jernbanesabotagen

Ved frokosten, hvor medlem 70 og 80 deltog, var den

nyudnævnte museumsleder i Frøslevlejren, Henrik Skov Kristensen, blevet indbudt til at fortælle om sin afhandling om »Vestallierede luftangreb i Danmark under 2. verdenskrig«.

Foredraget, som han selv kaldte: »Sammenhæng mellem luftangreb og sabotage, samt jernbanesabotagens strategiske betydning set fra engelsk side«, blev der lyttet til med stor interesse af forsamlingen. Henrik Skov Kristensen havde gjort et stort stykke arbejde, som han fik et velfortjent bifald for.

Valdemar Sørensens tale og H. Skov Kristensens foredrag blev optaget på bånd af Hans Chr. Rasmussen fra Christiansfeld. En kritisk røst blandt forsamlingen mente bl.a., at forfatteren til dette 2 binds værk om sabotagen i Danmark var for ung til at kunne udtale sig herom!

Dette indlæg måtte ikke optages på bånd og blev for øvrigt afbrudt af tilråb fra forsamlingen. Det blev dog senere kommenteret og imødegået af foredragsholderen, en ung og lovende mand for vor sag og vort museum!

H.C.R.

Vi modtager gerne klip fra andre blade, aviser og tidsskrifter, men husk at skrive dato, årstal og bladets navn.

Skamling 5. maj 1989 fra venstre: fr. Ellen Bøgh Lundorf, formanden for fondsbestyrelsen Sven Hoffmann med frue, fhv. amtsborgmester Erik Jesen, Hans Chr. Rasmussen og fru Karen. (Foto: J. Frederik Edeling)

Røde kro 4. maj:

Justitsministeren om nynazismen

- Jeg finder det ubegribeligt, at vi i dag, kun 44 år efter befrielsesaftenen, igen kan møde nazismen i det danske samfund. Ganske vist er de ikke mange, som bekender sig til den, og vi må passe på ikke at overdrive deres betydning, men selve kendsgerningen må vække bekymring i vort folk.

Det sagde justitsminister H.P. Clausen, da han 4. maj om aftenen talte på det mindemøde, som hjemmevernet og de civile foreninger i Nr. Hostrup ved Røde kro havde arrangeret.

Godt 200 deltog i mødet, som blev holdt i en privat have midt i byen. Efter flaghejsningen hørte man frihedsbudskabet, som det lød i den engelske radio den sene majaften i 1945, og derefter gav hjemmevernets kompagnichef Henrik Christiansen ordet til justitsministeren.

- Kun 44 år er det siden, vi så de ubeskrivelige rædsler, som den middelalderlige menneskeforagt førte med sig, og det er vort ansvar, at disse kræfter ikke igen får mulighed for at blive dominerende, sagde justitsministeren videre.

- Den diskussion om nazisternes stilling i det danske samfund, som vi har i dag op til det forestående amts- og kommunevalg, havde vi også lige efter 1945, hvor der var tanker fremme om at tillade nazistiske lister ved valgene.

Der var dengang jurister, som klart sagde fra. Vort demokrati skal beskyttes, og ved de kræfter, som kan true demokratiet må vi trække grænsen, sagde de.

Men der var også andre, der mente, at vort demokrati er stærkt nok i sig selv til at bekæmpe de negative kræfter, og at det er imod selve dets natur at indføre forbud mod bestemte partier, uanset at disse vil undergrave demokratiet. Jeg hører til dem, der går ind for denne ide. Vi skal

ikke forbyde bestemte partier, fastslog H.P. Clausen.

Han understregede dog, at dette stiller store krav til folkestyrets styrke, og mindede om, at vi alle har et ansvar at leve op til, og at vi alle må være med til at stå vagt om folkestyrets grundlag.

- Maj 1945 var folkestyrets genfødsel, og det er endnu i dag nødvendigt at forsvare det mod anslagene, og vi kan drage den lære af den 4. maj 1945, at vi skal genvinde vort ret til folkestyret ved den personlige indsats. Vi mindes jo bestandig om, at vi lever i en verden af terror. Det beviser jo bl.a. resultatet af politiets nyeste afsløringer af, at terrorbevægelsen findes her i vort eget samfund.

Vilkårene i det næste årti med dets trusler mod vort demokrati fra de totalitære bevægelser og fra den alvorlige økonomiske situation kræver vilje og mod til i fællesskab at bære tunge byrder, og jeg vil pointere, at vi fremover får brug for de holdninger, der prægede danskerne under krigens prøvelser, sluttede H.P. Clausen.

(Flensborg Avis 6.5.89)

Haderslev

Godt 8000 deltog den 4. maj i den traditionsrige lysfest i Haderslev, der i år blev holdt for 40. gang. Hovedtaler var Socialdemokratiets formand, Svend Auken. Slesvigske Fodregiments Musikkorps spillede med kasernebygningens lys i vinduerne som baggrund.

I Haderslev Domkirke holdtes den 5. maj en mindegudstjeneste med domprovst Søren Lodberg Hvas som prædikant. Chefen for Slesvigske Fodregiment, oberstløjtnant N.H.L. Beck, oplæste i kirken navnene på de soldater af regimentet, som mistede livet i kamp under krigens.

Nazismen skal kvæles

150 mennesker mødte op i Randbøl kirke, da 4. Maj komiteen markerede Danmarks befrielse i 1945.

Finn Petersen fra Ørum prædikede, hvorefter der blev nedlagt kranse ved flyvergravene, og på modstandsmanden Niels Buchs grav.

Ved den efterfølgende sammenkomst i Nørup Sognegård kom komiteens formand, N. M. Schaiffel-Nielsen, i sin tale ind på betydningen af at værne om demokratiet og friheden.

Nazismen

- Nynazisterne har tydeligt styrket interessen for at markere fjerde maj, og sat betydningen af vort demokrati i relief, sagde han.

- Derfor ser vi også hvert år nye, unge ansigter: Folk, der ønsker at få nynazisterne

frem i lyset og bekæmpe dem. Hvis vort demokrati ikke er stærkt nok til at kvæle nazismen, er vi ikke modne til det, fastslog Schaiffel-Nielsen.

Under »ordet frit« fortalte Erhard Jensen, der i 1945 var ni år gammel, om sine erindringer fra dengang, en engelsk flyver styrtede ned nær hans forældres hus i Høgholt. Piloten nåede meget forbrændt hjem til huset, hvor han blev plejet. Efter krigen blev familien i 1948 opsøgt af piloten, hvilket gjorde et stærkt indtryk på Erhard Jensen.

Derudover var der foredrag ved gårdejer Niels Christian Kristiansen, og derefter sang forsamlingen en række traditionelle højskolesange, bl.a. »En lærke letted« og »Der er et yndigt land«.

Ildebrand i barak H1 i Frøslev

Torsdag den 23. marts 1989 - Skærtorsdag - var en sort dag for Det danske Civilforsvar.

Denne dag kl. ca. 11, under en orkanagtig storm, nedbrændte CF-forbundets nyerehvervede informationsbarak, H1 i Frøslevlejren.

Barakken var forsikret og vil sikkert - uden problemer - blive hurtigt genopbygget.

Men, desværre brændte også uerstattelige arkivalier i barakkens museumsafdeling, heriblandt mange værdifulde genstande, som var modtaget som gaver fra enkeltpersoner.

Det meste af registreringsmaterialet blev reddet, og i det omfang, det er muligt, vil den enkelte giver - personligt - blive orienteret om skadens omfang.

Civilforsvarets museumsafdeling har vinteren igennem arbejdet under højtryk med forberedelser til en udstilling, der skulle have vist lidt om Civilforsvarets opgaver under 2. verdenskrig. Udstillingen

skulle have vist noget om hjemførelsen af norske og danske statsborgere fra de tyske KZ-lejre, som særlig fokus på karantænestationen i Padborg. Udstillingen skulle have været åbnet den 4. maj 1989, dagen hvor Frøslevlejren bliver besøgt af en delegation fra det internationale Amicale de Neuengamme.

Skulle nogle af læserne lige inde med ting fra den her nævnte periode, beder vi jer overveje at skænke dem til Civilforsvarets Museum, således at de ved branden opståede huller hurtigt kan blive fyldte igen. Henvendelse kan ske til nærmeste CF-kontor.

H.B.S.

Fra Frøslevlejren skærtorsdag 1989.

På Koldinghus blev gæsterne budt velkommen af hornblæser. Her ses gæsterne ved indgangen til Staldgården, der under besættelsen tjente som hovedkvarter for Gestapo.

Vingsted-Staldgården-Frøslev

Udbytterigt internationalt Neuengamme-årsmøde

Den internationale organisation af fhv. Neuengamme kz-fanger, »Amicale Internationale de Neuengamme«, havde et meget udbytterigt og veltilrettelagt stævne i Danmark i dagene 3. til 7. maj i år. Med hovedkvarter i Vingsted-centret ved Vejle.

Ved åbningen i Vingsted bød den danske Neuengamme-forenings formand, Villy Mørk Jensen, Sjørring ved Thisted, velkommen og nævnte sin glæde over, at Danmark igen var vært efter 10 års pause. Han var mindre glad over, at nynazismen nu også på det sidste har vist sit ansigt i Danmark. - Vi må modsat dem holde på demokratiet, men vil ikke diskutere med dem og håber ikke, de får indpas i noget byråd efter valgene til efteråret.

Han ønskede heller ingen ny »kold krig« ud over jorden, men fred, og at vi bliver fri for enhver racisme. Han mindedes sluttelig alle de kammerater, som havde sat livet til dengang. Til allersidst overrakte han Amicales præsident, madame Renée Aubry, Paris, den danske Neuengamme-forenings Æresstatuette, der er tre muselmænd. En statuette, som tidligere kun er uddelt 24 gange.

Næste dag, den 4. maj, anventes på besøg i Kolding og Frøslevlejren. CF-styrelsen havde stillet 4 Kleinbusser til rådighed hele dagen.

I Kolding nedlagde man en krans ved byens monument for de faldne 1940-45. Mindesmærket er placeret foran Staldgården. Til denne ceremoni var mødt mange Koldingborgere. F.eks. også grev Ingolf. Den unge Claus, en nevø af Jacob Jensen, Bernadottegården, Roskilde, blæste fra Staldgårdens tag på trompet. Til 3. vers af »Altid frejdig«. Derefter besøgte de delegerede Gestapocellen og de andre minder fra den tid på det berygtede Staldgården. På turen til Staldgården nød man tonerne af Prins Jørgens March. Bagefter var der omvisning på Koldinghus, jo i dag et alsidigt museum, ved

museumsinspektør Vivi Jensen. På Koldinghus modtog en række embedsmænd og viceborgmester Per Skov Christensen gæsterne i det smukke bibliotek.

Slottet genindvies 1. september

Ved frokosten, hvor byen var vært, talte P. Skov Christensen, som mente, de delegerede fra 12 lande havde en trist fælles fortid, men nu netop er med til at udbygge mellemfolkelig forståelse og demokrati, så krige kan undgås. Han fandt ikke, nynazismen har mange chancer i Danmark, og han var glad for den vesttyske præsident Weizsäckers besøg i Danmark ugen før. Forbundspræsidenten gjorde et godt indtryk, også på mange gamle modstandsfolk. Viceborgmesteren omtalte Koldinghus som byens midtpunkt og internationale attraktion og mindede om, at efter 180 års genopbygning kommer dronning Margrethe og genindvier slottet den 1. september.

Villy Mørk Jensen takkede for byens gæstfrihed. Takkede tillige de lokale fangekammerater for deres store arbejde med dette stævne. Også præsidenten, madame Aubry takkede. Besøget sluttede ved 14-tiden. Under Kolding-besøget optog TV-Avisen nogle glimt, som bragtes samme aften. Især med udtalelser af

Villy Mørk Jensen og Hans Bøjlund, Kolding. Da man gik til bilerne, blæste Claus på sin trompet stemningsfuldt »Die Moorsoldaten«.

Så bilede man i rask fart til Frøslev, hvor man fik forevist de forskellige museer, især Frøslevlejrens Museum og Røde Kors Museet. Bov kommune, ved borgmester Preben Johansen, og Sønderjylland Amt ved amtsborgmester Kresten Philipsen, var derpå vært ved aftenens middag i lejren.

Villy Mørk Jensen takkede amt, kommune og lejren, så de udenlandske gæster fik set en sådan kz-lejr i Danmark. Takken gik også til Røde Kors og CF/DKB.

Man sluttede, da det var Danmarks frihedsdag den 4. maj, med taler og kranselæggelse. Og så returnerede man til hovedkvarteret i Vingsted.

Hele fredag den 5. maj (og lørdagen) gik med forhandlinger i Vingsted. Og om aftenen så man den danske tv-film »Hitlers børn« om den danske nynazisme.

Næste års mødested bliver Vesttyskland.

Man sluttede med at vedtage denne resolution:

Kongressens afsluttende festmiddag lørdag aften omtales i en selvstændig artikel.

Johs. Rasmussen

Fanevagten ved mindestenen i Frøslevlejren den 4. maj. (Foto: Hans Andersen)

Vi gav hinanden det løfte, at mindes og ære dem, der døde for det, vi ville og ikke kom med os hjem.

Vi lovede, at vi ville række deres kære en hjælpende hånd, og derfor dannet vi dengang Kammeraternes Hjælpefond.

Vingsted 6. maj: Otto Jensen, Aalborg (i midten) mødte her for første gang efter befrielsen disse to fangekammerater: Ingeniør Victor Malbecq, Belgien, og dr. Emil Lakatos, Budapest. De sad alle tre i Schandelah ved Braunschweig.

Festligt samvær sluttede Neuengamme-kongressen

Som afslutning på den store internationale kongres for Neuengamme-foreningerne i en række lande, samlet i »Amicale Internationale de Neuengamme«, holdt man lørdag aften den 6. maj en stor middag i Vingstedcentret. Heri deltog ikke blot repræsentanterne fra de 12 lande, men også en del fra den danske Neuengamme-forening, samt indbudte fra en række andre danske fangeforeninger og folk iøvrigt, som havde forberedt eller lettet kongressen. F.eks. fra Kolding by, Frøslev-lejren, Røde Kors, Frihedsfonden osv. Ialt var der 124 deltagere.

Den danske Neuengamme-Forenings formand, også formand for Fangesammenslutningen og medredaktør af Pigtråd Gestapofangen, Villy Mørk Jensen, Sjørring pr. Thisted, bød velkommen og overdrog resten af ledelsen af det store arrangement til næstformand, Hans Bøjlund, Kolding. Man bestemte, at undtagen hovedtalen, måtte ingen havde ordet mere end 2 minutter. Og alt blev oversat flydende til tysk og fransk af Dagmar Mørk Jensen og belgieren Jan Everaert.

Der var levende musik, og

en ung trompetist fik fortjent bifald, bl.a. da han som afslutning på middagen og taler-rækken, inden man gik over til kaffen og det mere uformelle samvær, spillede til, da man sang »Altid frejdig«.

Hvordan har man genopbygget Frøslevlejren?

Hovedtaler var beskæftigelseskonsulent Flemming Vendelbo, Sønderjyllands amt, som redegjorde udmærket for, hvordan man har genopbygget Frøslevlejren. Der er skaffet penge fra Bov kommune, Sønderjylland amt, staten og Røde Kors. Man begyndte med at restaurere en barak, men siden er det blevet til meget, og en del langtidsledige har her haft en god beskæftigelse. Jeg har, sammen med en række gamle kz-fanger, haft ansvaret. Nogle vil måske synes, at der er revet meget ned, og at ikke alt er som i 1944-45. Det kan det heller ikke være. Vi bevarer nu Frøslevlejren som »et arbejdende museum«. Det har været meget spændende at være med i alt dette, at mærke de gamle kz-fangers entusiasme og at få bygget et mindesmærke, som man ikke har magen til noget andet sted i

Europa. Om en tid og et menneskesyn, der aldrig må komme igen. Om 1-2 år står lejren færdig med et stort udbud af museums-aktiviteter. Slutelig overbragte Vendelbo en hilsen fra amtsborgmester Kr. Philipsen, som beklagede ikke selv at kunne være til stede.

Fra DKB - dem, der modtog k-fangerne som de første på dansk grund, da de kom hjem fra de tyske lejre i foråret 45 - mødte to af den ny generation, begge i uniform. Næmlig Karen Nymand Nielsen og Inga Christensen. De kom lige fra et kursus i Frøslevlejren, og de dvælede ved den glæde, de vidste mange gamle kz-fanger følte, da DKB'erne var med til at tage mod De hvide Busser. Og mange af fangerne blev jo hurtigt sendt videre til Sverige.

Bruno Johansen, Kolding, holdt talen for damerne.

Mogens Pedersen, Vordingborg, der er næstformand i »Foreningen Frøslevlejrens Venner«, berettede om, hvilken stor oplevelse det havde været for de mange udlændinge at opleve Frøslevlejren og hele arrangementet der.

Pigtråds redaktør gennem alle 42 år, Johs. Fosmark, Silkeborg, nævnte, hvordan Neuengamme-lejren havde en særstilling for danske og norske kz-fanger, fordi alle kom gennem den på vejen hjem til livet.

Dagmar og Villy Mørk Jensens datter, Anni, nu gift i Tyskland, overbragte også en

hilsen på dansk og tysk. - Vi må aldrig glemme det, som skete dengang. Og vi må håbe, at den slags aldrig gentager sig, men at vi altid må få lov at leve i fred.

Kontorchef i Frihedsfonden, Anna-Lise Clausen, nævnte, at det var første gang, hun ikke havde været i Mindelunden i Ryvangen den 4. maj for at lægge kransen. Men hun var glad for samværet i disse dage med en række gamle fanger fra Danmark og andre lande. Selv har hun været ansat i Frihedsfonden siden 1969, og hendes mand er ansat i Mindelunden. - Min højre hånd i Fonden, Søster Lærche, har brugt megen tid på dette Neuengamme-stævne, men nu får jeg hende så tilbage på kontoret. Det bliver nu et spørgsmål, om Fonden skal lukke i april 1991. Vi får se.

Fra Axel Lauritzen, Lyngby, kom der telegram.

Johs. Rasmussen

Hjemmeværn i 40 år

For at markere sin 40 årsdag afholdt Hjemmeværnet en festgudstjeneste i Marmorkirken den 1. april.

Prædikant var sognepræsten Johannes Jørgensen, og organist og kantor var Jens Kaas. Kirkens kor medvirkede. Man fortsatte med parade i Kastellet med efterfølgende buffet.

De forskellige afdelinger landet over markerede dagen ved lokale arrangementer.

Ladelund den 30. april: Poul Riis lægger blomster ved mindestenen for lejrens 298 omkomne. (Foto: F-k)

Årsmøde på Kegsnæs med besøg i Ladelund og i Schwesing

Årsmødet fandt sted i dagene 29.-30. april i fondens feriehjem på Kegsnæs ved Flensborg Fjord.

Fondens formand, kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, åbnede bestyrelsens møde med at byde velkommen, og civilingeniør Mogens Dyre oplæste hilsener fra de kammerater, der var forhindret i at deltage i mødet.

Formanden gav derefter en redegørelse for førte forhandlinger. Der henvises til en særlig artikel af formanden.

Om højtideligheden på 4.-mandagen i Ryvangen fortalte Johannes Fosmark, at det var et stort held, at vi fik landsretssagfører Sv. Truelsen som taler, dels fordi hans tale var af stor værdi, dels fordi Sv. Truelsen kort efter blev ramt af en alvorlig sygdom, så han måtte fratræde som formand for Frihedsfonden.

Mogens Dyre berettede om et godt år for feriehjemmet, og overlærer Preben Feddersen oplyste om arbejdet med fordelingen af pladserne på Kegsnæs.

Om bladet fortalte Fosmark bl.a. om overgangen til bladets nye form. Det var et tidens krav, og det gav bl.a.

den fordel, at der nu i stedet for 3 muligheder nu var 4, når talen drejede sig om valg af billedstørrelser og overskrifter.

Kassereren, Povl Brandt kommenterede det reviderede regnskab. Det var forud tilsendt medlemmerne. Både regnskabet og budgettet blev godkendt.

Angående fundatsen vedtog mødet, at ordet undtagelsesvis i paragraf 11, stk. 4 udgår, og at forretningsudvalget bemyndiges til at arbejde videre med planerne om at danne en særlig organisation til at varetage 4.-maj-opgaverne. Der var stemning for, at en repræsentant for Hjemmeværnet indtræder i det særlige udvalg.

Man vedtog gennem skoleblade at tilbyde interesserede et frieksemplar af bogen »Mindelunden i Ryvangen«. Den handlingsmættede storartikel »Flugten gennem det besatte Danmark« udsendes som bog, suppleret med andre beretninger om flugt.

Provst Poul Riis fremlagde planen om udgivelse af en bog om kz-lejrene i Ladelund og Schwesing/Husum. Begrundelsen var, at hvis man ikke på forhånd ved noget om dis-

Vingsted 6. maj: Til v. Dagmar Mørk Jensen, tolk dansk/tysk og omvendt, madame Aubry, formanden for Amicale og søster Lærche, stævnets sekretær. (Foto: F-k)

se to lejre, vil man få for lidt ud af besøget. Den agtes udgivet til 50-året for besættelsen og 45-året for befrielsen fra lejrene. Der arbejdes videre med planerne.

Hvem blandt deporterede vil komme og fortælle i skolerne?

Preben Feddersen gjorde opmærksom på, at mange skoler spørger: Hvordan finder vi frem til en tidligere deporteret, der vil komme på besøg og fortælle egne oplevelser? Han foreslog derfor, at Kammeraternes Hjælpesfond udarbejder en liste med navne- og adressefortegnelser over kammerater, der stiller sig til rådighed. Skolebesøg er ikke ledsaget af honorarer.

Formanden foreslog en gave på 7.500 kr. til Bernadottegården i Roskilde som hjælp til vedligeholdelse og reparationer af den beboerbus, der allerede er anskaffet. Der opsættes en mindeplade med KHs navn. Forslaget blev tiltrådt.

Povl Brandt genvalgte som kasserer.

Kegnæsudvalget vil fremtidig bestå af Mogens Dyr, overbetjent Ejler Mortensen samt kommunaldirektør N.C. Andersen.

Til bladudvalget genvalgte Johannes Rasmussen, Hans Andersen og F-k.

Næste årsmøde blev fastsat til 19. og 20. maj på Kegnæs.

Besøg i Ladelund og Schwesing

Som det vil være kendt for bladets læsere, forsøgte årsmødedeltagerne at nå frem til Schwesing-lejren sidste år, men dette mislykkedes, da bussen fik motorskade, men i år lykkedes det, og det blev en oplevelsesrig tur, der fik forbi den store danske ungdomsskole i Ladelund til kirken, hvor der nu efterhånden er skabt en ganske skøn minde-lund. Især hertil deporteredes indbyggerne fra den lille hollandske by Putten som repræssalier. Lejren bestod i tre måneder, og i løbet af denne tid døde 298. 13 nationer var repræsenteret i lejren.

Den tyske sognepræst klagede til Berlin

Det særlige ved denne lejrs opstod, da den daværende tyske sognepræst Johannes Meyer indberettede til »Oberkommando der Wehrmacht« og til »Innenministerium«, hvad han så og oplevede. Han skrev til dem begge samtidig, da de var indbyrdes konkurrenter.

Han berettede om, at sognets beboere, det pågældende efterår, var blevet stærkt rystet over det, de blev vidner til. Lejren rummede næsten

Mikkelberg ved Husum 30. april: Hans Andersen takker Gerd Dyrssen, der var til stede på amtsborgmesterens vegne. Siddende tilh. borgmester Meeder. (Foto: F-k)

2.000 fanger, som skulle grave pansergrave i marskjorden nær den danske grænse. Kvinder græd, og mændene knyttede næverne i vrede over de mishandlinger, de blev vidner til, når fangerne passerede forbi ud til de forskellige arbejdssteder. Beboerne forsøgte at hjælpe fangerne på forskellige måder.

Flere gange tiltvang pastor Meyer sig adgang til lejren. - Der findes næppe et sidestykke til, at dette lykkedes. Han skaffede sig navne, fødselsdata, hjemsted etc. på de fanger, der omkom. De blev sultet ihjel. Selv medvirkede han ved de daglige begravelser. Efter hans klageskrifter blev flere forhold ændret.

Den nuværende sognepræst, pastor Richter, indby-

der hvert år efterladte med familier til en sammenkomst, hvor det tyske menighedsråd er værter, og mange efterkommer indbydelsen.

Blomsterhilsen til fangekammeraterne

På det sted, hvor lejren lå i Schwesing (på dansk: Schwesing), er der nu rejst et ret stort mindesmærke, der virker ved sin symbolik, ligesom der ved indgangen er rejst en smuk dobbelttavle, der kort fortæller lejrens historie. Desuden vejviser til lejren.

Ved mindestenen nedlagde Fosmark på Kammeraternes Hjælpesfonds vegne en blomsterdekoration. For at gøre vor blomsterhilsen forståelig for de tysktalende i deltagerkredsen, ledsagede han den med en hilsen på tysk og sagde: - En af vore fangekammerater fra Neuengamme besøgte Husum by, og da han gerne ville besøge området, hvor lejren lå, henvendte han sig på byens turistbureau for at spørge om vej, men her fik han det svar, at det ikke var noget sted for turister. F-k. sluttede med at sige: - Vi er her som kammerater, og vi lægger vor blomsterhilsen i blå, hvidt og rødt. Det er frihedens farver og fortæller vore kammerater, at de ikke er glemte.

Den stedfortrædende amtmand, Gerd Dyrssen og medlem af ungdomskredsen, Perrek Heldt, holdt korte taler.

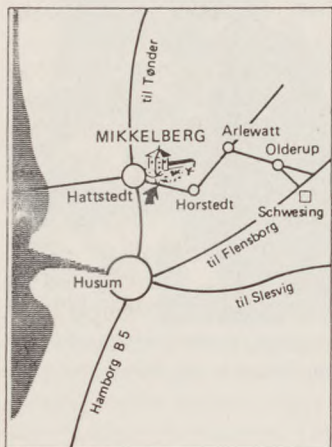
Besøg i centret for nordisk kunst

Vejen gik så til Hattstedt, hvor Anne-Kjestic og Henry

Fra årsmødet på Kegnæs 29. april. Siddende (fra v.): Ejler Mortensen, Solveig Skjøtt, F.B. Larsen, Johs. Rasmussen, og Povl Brandt. Stående i midterrekken: Mogens Dyr, Preben Feddersen, Axel Lauritzen, N.C. Andersen og Poul Riis. Bageste række: Hans Andersen, H.P. Skjoldborg, Hans Bøjlund og Axel Jørgensen. (Foto: F-k)

K. Buhl i den nedlagte mølles lokaler har indrettet en permanent udstilling i centret for

Her ligger centret for nordisk kunst.

nordisk kunst. Centret er meget søgt. Besøget i Hattstedt fik også et særpræget indslag ved en tale af den tyske borgmester Meeder. Han fortalte, at han i 1945 var blevet træt af, hvad den tyske nazisme stod for og søgte en ny identitet. Han drog så til Danmark og arbejdede i Vestjylland indenfor landbruget, og her blev han forelsket i dansk demokrati.

Vi havde et udbredt ønske om, at besøget i Hattstedt ville have haft en længere varighed.

To dage af stor værdi, og i et pragtfuldt vejr.

F-k.

Redaktør Johs. Fosmark talte ved mindestøtten i Schwesing og nedlagde blomster fra Kammeraternes Hjælpefond. (Foto: Hans Andersen)

Medlem af den arbejdsgruppe, der har stået for oprettelsen af mindesmærket i Schwesing, fru Perke Heldt taler ved mindestøtten. I baggrunden stellvtr. Landrat Gerd Dyrssen. (Foto: Hans Andersen)

Frihedsmuseet

Torsdag den 15/6 kl. 14.00:
Omvisning på engelsk v/ Andreas Pedersen.
Søndag den 18/6 kl. 13.00:
Omvisning v/ Camilla Nielsen: Besættelsestiden i Danmark.
Kl. 14.30: Omvisning på engelsk v/ Camilla Nielsen.
Torsdag den 22/6 kl. 14.00:
Omvisning på engelsk v/ Claus Jensen.
Søndag den 25/6 kl. 13.00:

Omvisning v/ Andreas Pedersen: Besættelsestiden i Danmark.
Kl. 14.30: Omvisning på engelsk v/ Andreas Pedersen.
Torsdag den 29/6 kl. 14.00:
Omvisning på engelsk v/ Camilla Nielsen.
Daglige åbningstider:
Tirsdag-lørdag 10-16
Søndag 10-17
Mandag lukket.

Bogen: Mindelunden i Ryvangen

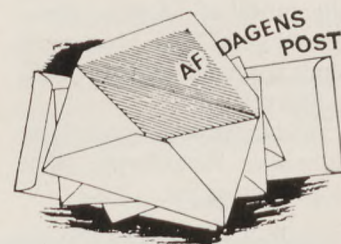
kan nu købes i kontoret ved indgangen til Mindelunden

Den indeholder navne og data på alle, der hviler her eller er husket ved mindeplade.

Bogen fortæller i ord og billeder, hvad der er sket i Mindelunden fra 1945 og til i dag

Bogen koster kr. 50,00

Udgiver:
Kammeraternes Hjælpefond

Oplysninger søges

Denne gang gælder det smedsvend Carl Frederiksen, Ribe. Efter flugt til Sverige den 7. januar 1944 kom han hjem igen i oktober 1944 og gik under jorden. Han arbejdede som smedsvend hos smedemester Petersen i Troldkær. Hans dæknavn var Kristian Jensen, men måske også andet dæknavn. Det oplyses, at han deltog i jernbanesabotage ved Farrisbanen i efteråret 1944. Han døde i 1988.

Endvidere søges oplysninger om kommis Kelsey Otzen, Kolding. Se blad nr. 1 1989.

Valdemar Sørensen
Klostergade 32, Ribe
Tlf. 05-42 06 37

Er der grund til at takke Best for noget?

Det har undret mig, at ingen har følt trang til at give dr. Werner Best og hans bog »Dänemark in Hitlers Hand« et par ord med på vejen.

Bogen er en grov idyllisering, der ikke har noget med virkeligheden at gøre! Best var nazist og dertil en glat, sleben diplomat, der næppe nogen sinde har rystet på hånden, når han har underskrevet en dødsdom.

Hans påstand om, at han har holdt en beskyttende hånd over de danske jøder må stå for hans egen regning - eller bero på en grov »fejlhuskning«, for nu at sige det **meget** pænt.

Der er dog - trods alt - endnu kammerater tilbage, der tydeligt husker de hektiske dage og nætter der gik, før vi havde fået størsteparten af de danske jøder sendt i sikkerhed til Sverige.

Så der er ingen grund til at tænke venligt på Werner Best, for han var en **Rigsbefuldægtiget**, man havde grund til at frygte og nære den dybeste foragt for, fordi manden var fej - ved siden af at han var glat som en ål.

Musse Hartig
8800 Viborg

I nr. 6 og 7 bragte vi artikler om Werner Best.

Red.

Efterlysning af oplysninger

Skriver til dig om muligt at få nogle oplysninger.

For år tilbage skrev jeg til Dansk Røde Kors for at få noget at vide om den første transport hjem fra Neuengamme, i december 1944. Det eneste, jeg hørte fra dem, var en tak for et lille beløb som var sendt samtidig og med den kommentar, at de skulle lede i arkivet for at finde noget om det.

Så spørger jeg dig nu, om der er mulighed for, at du ved noget om enkelthederne ved

denne transport, eller hvor den er beskrevet. Til din orientering: Var der en bus, der skulle have 45 mand med hjem, men der kom kun 8, så vidt jeg husker, 5 gendarmere og 3 civile. En af de civile var en amtsvejsinspektør Jensen fra Ribe. Nogle af gendarmene husker jeg også navnene på. Regensborg - Markwartzsen - Nielsen - og så mig selv. De andre husker jeg ikke.

Bernadotte havde han noget med det at gøre, eller var det dansk Røde Kors alene? Jeg husker, der var en R.K.mand i officersuniform. Så var der 2-3 sygeplejersker, chaufføren samt en Gestapomand.

Jeg mener, vi kørte fra Neuengamme den 19.12.44 og var i Frøslev samme aften.

Kender man noget til de mennesker, der var med der?

Kender du til noget fyldestgørende materiale vedrørende denne, efter min mening første, hjemtransport af fanger fra Vesttyskland.

S.E. Dons
Prangervej 136, 1.tv.
7000 Fredericia

Hvad sker der med mindetavler og mindesmærker?

Må det være tilladt at tage emnet mindsten op igen? Vi har før i bladet diskuteret vedligeholdelsen af minde- og gravsten. Der er dog også en anden ting, nemlig bevarelsen af mindesmærkerne.

Hvad er der blevet af tavlen for Willy Trosberg, som sad i Prinsessegade? Huset er nedrevet.

Jeg har også søgt tavlen for Preben Larsen hos Atlas, Baldersgade 3. Da jeg ikke kunne finde den, skrev jeg til Atlas og spurgte, til hvilken af deres mange nye afdelinger den var medtaget.

Jeg blev ringet op af en herre, som fortalte, at tavlen var blevet siddende, da Københavns Kommune overtog bygningen.

Da jeg næste gang kom til København, forsøgte jeg mig igen, og da var bygningen nedrevet. Spørgsmålet er så: Hvad sker der med den slags tavler (og med dem fra nedlagte skoler), kommer de til Frihedsmuseet? Jeg har ondt ved at tro, at de bliver kasseret.

Jeg kan fortælle, at tavlen fra Malernes Hus i Stengade er opsat igen i det nye hus Lygten 10. Ligeledes er tavlerne fra nedlagte politistationer

i København genopsat i Nyropsgades politistation.

Hvis nogen kan besvare disse spørgsmål, vil jeg blive meget glad.

Frank Zorn har fortalt mig (1985), at han er ved at skrive på en bog om mindesmærkerne. Ved man noget om, hvordan det går med den?

Venlig hilsen
Bitten Dam Jensen
Flådevej 43,
4040 Jyllinge
(02) 38 88 64

FRIHEDSKAMPENS VETERANER

Evt. rettelser til bogen om faldne i Danmarks Frihedskamp

Bogen »Faldne i Danmarks Frihedskamp« vil i anledning af 50-året for Danmarks besættelse den 9. april 1940 blive genoptrykt og bl.a. stillet til rådighed for landets og forsvarets biblioteker.

Fonden for Fædrelandets Vel har bekostet genoptrykkningen. Bogen udsendes på Frihedsmuseets Venners Forlag.

Da der har været nogle rettelser til førsteudgaven, bedes personer, der har forslag til rettelser eller kommentarer, sende disse omgående til formanden for Frihedskampens Veteraner, Svend Seehusen, Vejlemosevej 52, 2840 Holte.

Runde dage

Ved Poul Nielsen

Børge Hansen, Steinsgade 12, 5000 Odense (Neuengamme 67.059) 75 år 17. juni.

Knud Henrik Mielby, Nyvej 6, 1851 Frederiksberg C, 65 år 29. juni.

K. E. Skovfoged, J. Sørensensvej 10, 7100 Vejle (Neuengamme 68.026) 75 år 2. juli.

Oskar Isaksen, Rosenvænget 43, 9300 Sæby, 75 år 3. juli.

Vagn Kondrup, Østre Alle 81, 9000 Aalborg, 65 år 3. juli.

Ruth Elmvang, Vestervang 55, 2500 Valby, 70 år 3. juli.

Anker Brix Bertelsen, Samosvej 29, 2.tv., 2300 København S, 70 år 3. juli.

Poul Larsen, Tjørnehaven 57, 5240 Odense NØ (Stutthof) 70 år 4. juli.

Erik Preben Tanne, Esrumvej 19, 3000 Helsingør, 65 år 7. juli.

Otto Larsen, Lærkevej 6, 6.40 Augustenborg, 70 år 8. juli.

Gudmund Funding, Lleno del Pavo 10, Las Arenas, Puerto de la Cruz, Tenerife (æresmedlem af Buchenwald), 65 år 9. juli.

Marie Farcinsen, Birkedommervej 86, st.tv., 2400 København NV, 70 år 9. juli.

Verner Ørum, Hammerhusvej 76, 8210 Århus, 70 år 11. juli.

Svend Poul Frederiksen, Skolegade 6, 4100 Ringsted (Buchenwald) 75 år 15. juli.

Inge Nielsen, Honorévej 4, 7000 Fredericia, 70 år 16. juli.

Else Wadsbach Petersen, Lundebjerggaardsvej 228, Skovlunde, 70 år 16. juli.

Emil Jensen, Lillevej 5, 8260 Viby, 70 år 17. juli.

Erik Gustafsson, Hagavej 20, 2., 2860 Søborg (Buchenwald) 75 år 18. juli.

Poul Aasvang, Frederikkevej 7, 3050 Humlebæk (Buchenwald og Neuengamme 52.426) 70 år 19. juli.

Leo Henschel Hansen, Dr. Margrethesvej 1, 1., 4500 Nykøbing S (Buchenwald) 70 år 19. juli.

Willy Hansen, Hvidovrevej 294C, 2., 2650 Hvidovre, 75 år 21. juli.

Grethe Jørgensen, Greisvej 72, 1.tv., 2300 København S, 70 år 21. juli.

Senius Nielsen, Peder Lykesvej 85, lejl. 804, 2300 København S (Neuengamme 60.790) 65 år 22. juli.

Holger Juel Jensen, Kastrupvej 253, 1.tv., 2770 Kastrup (Buchenwald) 75 år 24. juli.

Poul Nielsen, Jonatanvænget 12, 5270 Odense N (Sachsenhausen 73.093) 70 år 25. juli.

Børge Sørensen, Bernadottegården, Roskilde (Statthof) 75 år 25. juli.

Johs. Beck Kristensen, Mellemgade 52, 9240 Nibe, 70 år 27. juli.

Inga Helene Kornum, Engvej 19, 9400 Nørresundby, 65 år 27. juli.

Edith Amstrup, Højbovænge 42, 3500 Værløse, 75 år 27. juli.

Anna Damsgaard, Trællebjergrvej 35, 5220 Odense SØ, 65 år 27. juli.

Svend Aage Jensen, Gildsigvej 9, 9400 Nørresundby, 70 år 28. juli.

Felix Christensen, c/o Lefevre, Harrestrup Alle 5A, 2500 Valby, 75 år 30. juli.

Ejner Skafte Christiansen, Lombardigade 20, 2300 København S, 60 år 1. august.

Georg Schlätzen, Skovparken 51, 1.tv., 6000 Kolding (Neuengamme 68.409) 65 år 1. august.

Niels Dinesen, Norupvej 51, 8970 Havndal, 75 år 1. august.

Bjarne Christensen, Ryslingeparken 52, 8270 Højbjerg (Dachau 141.567) 70 år 1. august.

Helmuth Hjalmar Lange, Tingskrivervej 16, 2.tv., 2400 København NV (Buchenwald) 70 år 1. august.

Lilly Andersen, Plejehjemmet afd. A, Hestehavevej 6, 8270 Højbjerg, 85 år 1. august.

Doris Petersen, Smallegade 32, 2000 Frederiksberg, 75 år 1. august.

Philip Sturup, Postbox 403, 1515 København V, 80 år 1. august.

Chr. Kappel Petersen, Svendsgade 20, 7100 Vejle, 70 år 2. august.

Viggo Torstensson, Sandgade 6, 8900 Randers (Dreibergen/Bützow) 65 år 2. august.

Svend Aa. Hansen, Saltværksvej 61E, 2770 Kastrup, 70 år 2. august.

Viktor Max Johansen, Sandageralle 7, 8300 Odder, 75 år 3. august.

Edel B. Hansen, Rævens Kvarter 59, 2750 Ballerup, 65 år 4. august.

Chr. F. Mortensen, Hyldegårdsvej 38C, 2920 Charlottenlund, 70 år 4. august.

Ada Nielsen, Skyttegårdsvej 13, 1., 2500 Valby, 80 år 5. august.

Aksel E. Jørgensen, Duebrødrevvej 14, 9000 Aalborg, 70 år 7. august.

Holger B. Riise, Sorvabgårdsvej 1, 8961 Allingåbro (Buchenwald) 70 år 7. august.

Svend Jensen, Skovvej 21, 8382 Hinnerup, 70 år 7. august.

Niels Chr. Hansen, Ørnebakken 42, 2840 Holte, 65 år 8. august.

Erik Nørgaard Andersen, Østre Alle 16, 9000 Aalborg, 65 år 9. august.

Arne Chr. Abildgaard, Præstemarken 100, 9000 Aalborg, 65 år 9. august.

Alfred Bertelsen, C.T. Jessensvej 1, st.tv., 8200 Århus (Neuengamme 50.494) 75 år 10. august.

Jarl Ryborg, Emdrupvænge 110, 2100 København Ø (Buchenwald) 70 år 10. august.

Poul Rahbek Hansen, Toldbodvej 28, 7000 Fredericia, 70 år 13. august.

Herluf Larsen, Sprydet 83, 3070 Snekkersten, 70 år 14. august.

Mogens Lusti, Degnemosealle 63, 2700 Brønshøj (Buchenwald) 70 år 15. august.

Kirstine Sørensen, Askøgade 12, 2100 København Ø, 80 år 15. august.

Harald Øemig, Krusågade 19, t.tv., 1719 København V, 80 år 16. august.

Jørgen Clausen, Smidstruplund 8, 2950 Vedbæk, 65 år 17. august.

Lars Onsberg, Vodroffs Tværvvej 5E, 3., 1909 Frederiksberg C (Buchenwald) 70 år 17. august.

Dagmar Dinesen, Krusågade 20, 3.th., 1719 København V, 75 år 17. august.

Erik Holm, Clementsvej 17, 9000 Aalborg, 70 år 19. august.

Else Schaldemose, Prins Jørgensgade 14B, 2200 København N, 70 år 20. august.

Tage W. Andersen, Vestervænget 20, 7800 Skive, 75 år 21. august.

K. Bøllner Jacobsen, Bogensevej 19, lejl. 259, 4700 Næstved, 65 år 21. august.

Jørgen Kieler, Rungstedvej 17, 2960 Rungsted Kyst (Neuengamme 50.379) 70 år 23. august.

Svend Aage Nielsen, Fyrrestien 9, 2670 Greve Strand, 65 år 24. august.

Aase Pedersen, P. Freuchensvej 12, 9210 Aalborg SØ, 60 år 24. august.

Svend Aage Christensen, Tømmerupvej 173, 2791 Dragør, 65 år 24. august.

Ove Laursen, Moseskrænten 3, Ganløse Bund, 3660 Stenløse (Neuengamme 68.400) 65 år 25. august.

Frederik Andersen, Gl. Strandvej 5, 9000 Aalborg, 75 år 27. august.

Margrethe B. Kamp, Hyltebjerggalle 32B, 2720 Vanløse, 80 år 27. august.

Jytte Børgesen, Hollænderdybet 37, 2.tv., 2300 København S, 60 år 27. august.

Ejler Mortensen, Nørregade 6, 6440 Augustenborg, 75 år 28. august.

Rund dag i Aalborg

Medlem af bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond, læge Axel Jørgensen, fylder 70 år den 7. august.

Han blev taget af Gestapo den 9. maj 1944 og sad i Vestre Fængsel i ca. 2 måneder. Derefter gik turen til Hørslev, hvor han var i 4 uger. Herfra til Frøslev fra 12. august til 15. september. Efter 3 dage i Neuengamme sendtes han til Porta Westfalica med »tog«. Her sad han indtil slutningen af marts. Med »tog« gik det tilbage til Neuengamme - også med »tog«. Efter ca. 14 dage kom han med De hvide Busser til Sverige den 20. april.

Alfred Bertelsen bryder her symbolsk pigtråden fra Neuengamme, der er placeret ved 4-maj-kollegiet i Århus.

En gæv jyde runder et skarpt hjørne

Torsdag den 10. august fylder Alfred Bertelsen, Århus, 75 år.

Et kig i forhandlingsproto-

kollen for Landsforeningen Erhvervshæmmede, Århus afdeling, fortæller, at Alfred har været med i foreningens arbejde siden begyndelsen af 60-erne.

I de sidste mange år har han været formand, og man kan vist roligt sige, at arbejdet her har været hans halve - eller måske mere - liv. Alfreds indsigt i love og paragraffer har hjulpet mange kammerater til anerkendelse og erstatning og dermed et roligere liv - i hvert fald hvad det økonomiske angår. I Sikringsstyrelsen har man altid haft respekt for hans fortolkning af lovene.

Afdelingen i Århus ønsker at hædre Alfred på 75-årsdagen. Derfor holder vi reception med åbent hus for ham torsdag den 10. august i vore lokaler på Skovvangsvej - og det er fra kl. 10 til 14. Alle venner og kammerater er velkomne.

Svend Lau

Rund dag på Fyn

Medlem af bestyrelsen for Kammeraternes hjælpefond og medlem af forretningsudvalget, overlærer Preben Feddersen, Lundeborg/Hesselager på Fyn, fylder 70 år den 6. juli.

Han indtrådte i KH's bestyrelse i 1976 og afløste senere F-k som den, der fordeler pladserne på feriehjemmet på Kegnæs.

Under besættelsen gjorde han tjeneste ved kystpolitiet ved Helsingør, også i oktoberdagene, da de mange danske jøder blev hjulpet over Sundet til Sverige.

Den 30. juni 1944 blev han ført til Shellhuset. Derfra gik turen til tugthuset i Drejbergen-Bützow - og så til koncentrationslejren Sachsenhausen ved Berlin.

Han oplevede den 4. maj på Fyn. I maj '45 gjorde han tjeneste ved kriminalpolitiet, indtil sagerne fra besættelsestiden var politimæssigt behandlet. Derefter gennemgik han en læreruddannelse, og han virkede i mange år som lærer og bibliotekar ved Sct. Michaels skole i Ore. Da hans egen skole i Lundeborg blev

nedlagt på grund af skolesammenlægninger, købte han skolebygningerne, hvor han foruden egen bolig også har hjemmevernsgård.

Det kan nævnes, at han har virket som spejderleder, først i Assens, hvor han var bankassistent og senere i Helsingør.

Han er ofte på besøg i skoler og foreninger for at fortælle om, hvordan han oplevede frihedskampen.

F-k

Aalborg-arkiv overdraget til Frihedsfonden

Ved det seneste bestyrelsesmøde i Frihedsfonden overdrog konsul Sigurd Müller en enestående gave; arkivet fra besættelsesårenes Røde Kors kontor i Aalborg, til Frihedsfondens formand, direktør Ole Lippmann.

Sigurd Müller fik i 1944 af politimester C. L. Bach og borgmester Marinus Jørgensen pålagt den opgave, at etablere et sekretariat hvis opgave skulle være at mildne kårerne for tyskernes danske fanger og hjælpe de pårørende. Et tilsvarende kontor blev oprettet i Århus under ledelse af direktør Carl Jacobsen.

Hjælpekontoret blev indrettet på Rådhuset, og som en uvurdelig sekretær blev den kontoruddannede og tyskkyndige Henny Pedersen fra politigården stillet til rådighed.

Gaven omfatter et kartotek med oplysninger om 1014 nordjyder, der blev arresteret af Gestapo. Hvert kartoteksblad er påført anholdelsesdato, Gestapos sigtelse i de tilfælde, hvor den kunne skaffes, og den pågældendes videre skæbne fra Kong Hansgades Arrest til Vestre Fængsel, Frøslevlejren eller tysk koncentrationslejr. Efter den 19. september 1944 var Sigurd Müllers Røde Kors-kontor eneste offentlige instans med berøring til besættelsesmagten.

Den største belastning i ar-

Sigurd Müller

bejdet, fortalte Sigurd Müller, var de gange, hvor han måtte bringe dødsbudskab til de pårørende. Fra hans område blev 15 patrioter henrettet og 26 døde i Tyskland.

Sigurd Müller, der snart fylder 85 år, er efter opfordring gået i gang med at skrive sine erindringer om besættelsesårenes opgaver, som også omfatter en dramatisk rejse i juni 1945 til tyske koncentrationslejre for at skaffe vished om forsvundne danskeres skæbne.

Det foregik med et hold af læger, tandlæger og politifolk under ledelse af professor Harald Gormsen og bl.a. resulterede det i, at 24 døde nordjyderes gravpladser blev identificerede.

Eig

Mindesmærke i Haifa for danskere ødelagt

Den danske fiskerbåd »Astrid«, som under Anden Verdenskrig bragte henvend 1000 danske jøder over Sundet til Sverige, er blevet totalt ødelagt af ild. Skibes minde-mærke ved strandvejen i den israelske by Haifas sydlige udkant.

Da israelerne den 2. maj mindedes de seks millioner jøder, som blev dræbt af nazi-

sterne, beskæftigede pressen sig ved vandaliseringen af mindesmærket. »Mindesmærket for dansk heltemod ødelagt af ild!« lød en fire-spaltet overskrift i Jerusalem Post, som fortalte, at det var børn, som satte ild på skibet.

- Vi beklager dybt det skete, siger en talsmand for Haifa kommune. - Vi vil nu fjerne resterne af skiber og prøve på

at finde en anden måde at ære det danske folk, måske med opstilling af en statue på dette sted, siger talsmanden.

Israelerne holdt den 2. maj to minutters stilhed for at mindes de mange ofre under Anden Verdenskrig. Sirenerne tudede, al trafik standse, og forretningsfolk og skoleelever rejste sig i to minutter.

Weizsäcker Danmarksbesøg begyndte i Mindelunden i Ryvangen

Den vesttyske forbundspræsident, Richard von Weizsäcker besøg i Danmark tirsdag den 25. til torsdag den 27. april blev på mange måder en begivenhed i det dansk-tyske forhold. Ikke mindst takket være hans smukke og sobre fremtræden, og i kraft af hans fortid og vigtige taler ved flere lejligheder. Også hjemme i Tyskland, hvor han - som nu her i Danmark - ikke har stukket tingen under stolen, men vedkendt sig fortiden og dens synder.

Her vil vi give et kort resumé fra hans Danmarksbesøg og i en anden artikel komme ind på lidt af hans og hans følges personlige baggrund.

Han og fru, friherreinde Marianna von W. ankom tirsdag med fly til Kastrup. Det første besøg gjaldt Mindelunden i Ryvangen, hvor kirkeminister Torben Rechendorff tog imod. Og her var mødt 15 danske frihedskæmpere. Fra mange samfundslag og organisationer for at hilse på den tyske præsident.

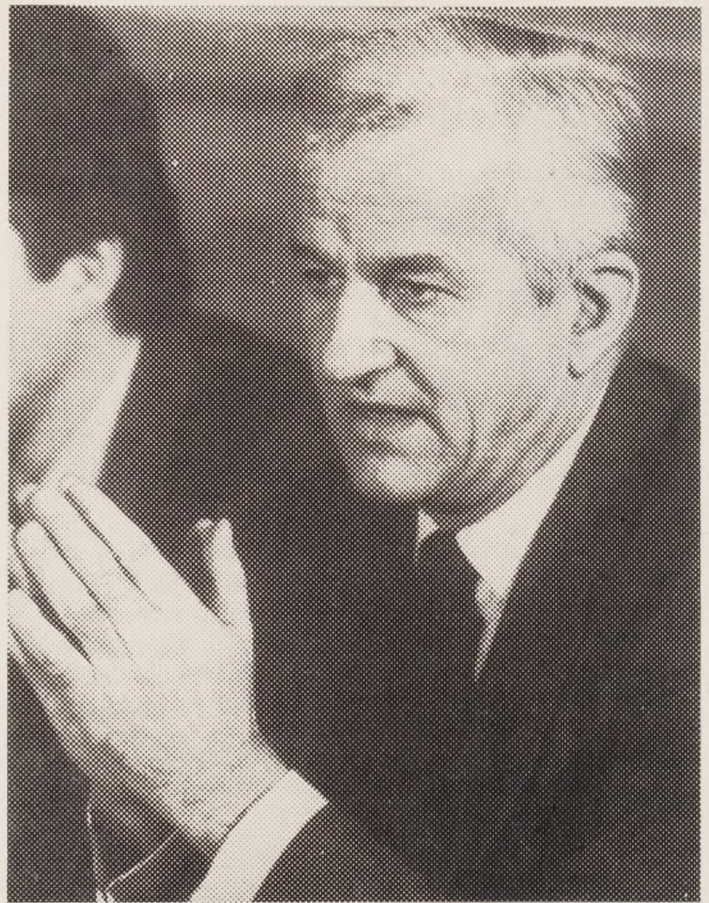
Det gælder Fl. B. Muus' enke, Varinka Muus, hvis mor, Monica Wichfeld, engelskfødt og gift på Lolland-Falster, jo døde i tysk kz-lejr, mens Varinka og hendes mand selv var meget aktive. Endvidere speciallæge Gunnar Auken (far til Svend A.), fhv. minister, advokat og Frihedsrådsmedlem Per Federpiel, advokat Erik Münter, direktør Mogens Ryefelt (Holger Danske), kriminalassistent Frank Zorn og direktør Sven Seehusen, begge Frihedskampens Veteraner, Bjarke Schou, oberstløjtnant Børge Jensen, major Erik

Sinding, Preben Munk Nielsen, viceskoleinspektør B. Leen Olsson, direktør Poul Lynggaard, koncerndirektør Ole Trock Jansen, og formanden for Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen og for Neuengamme-foreningen, Villy Mørk Jensen, Thisted.

R. von Weizsäcker nedlagde en krans ved Axel Poulsens smukke monument, og Livgardens orkester spillede »Aldtid frejdig«, mens detachementet i galla stod ret. Til de 15 danske frihedskæmpere udtalte præsidenten bl.a.: »Jeg er meget glad for, at I ville komme her i dag. I ved selv, hvad det betyder.«

Senere, på sidstedagen af besøget, vendte præsidenten tilbage til visitten i Mindelunden, idet han sagde, det havde gjort et stærkt indtryk på ham at møde danske modstandsfolk. Historien skal og må ikke glemmes, og de enkelte folk i EF skal ikke opgives deres egenart og identitet. Han mærkede også i dag store forventninger til reformer og udvikling på menneskerettighedsområdet, når man taler med ungarere, polakker og sovjetrussere. Præsidenten havde også bemærket sig den åbenhed og glæde, man modtog den danske kongefamilie med under køreturen i København og siden overfor prins Joachim, da denne ledsagede præsidentparret på turen rundt i Danmark.

Tirsdag aften var der officiel gallamiddag hos dronningen på Fredensborg slot, hvor præsidentparret boede under den sjællandske del af besøget. Onsdag kiggede præsidentfruen bl.a. på behand-

Den vesttyske forbundspræsident von Weizsäcker besøgte Mindelunden i Ryvangen og blev her budt velkommen af danske modstandsfolk.

lingsformer mod alkohol og narko i København, ligesom parret besøgte Børsen og Christiansborg, hvor Folketingets formand, E. Ninn Hansen, var vært ved en frokost. Man besøgte også Københavns Rådhus, og præsidenten havde en samtale med statsminister Poul Schlüter.

Torsdag besøgte præsidentparret en række byer og anlæg i det jyske. Bl.a. Ribe domkirke, havnen i Hvide Sande, Europas største vindmøllepark i Velling Mærsk, og der var frokost med 24 indbudte gæster hos lændgreveparret Karin og Hans Schack på Schackenberg ved Møgeltonder. Her nævnte Hans Schack i sin tale skæbnedage i Danmark og især i grænselandet. 1848, 1864 (netop 125 år siden nu), hvor et gammelt Dannebrog, som havde modtaget Christian den 8., blev bragt over grænsen, da landsdelen her blev tysk. Så fulgte 25 år efter en ny dansk salmebog i det tyskregerede Sønderjylland. Og igen 25 år efter kom 1. verdenskrig i 1914, en krig som gav så mange danske grave ud over vor landsdel.

Min egen far sad fængslet i 4 måneder, fordi tyskerne mistænkte ham for landsforræderi. Og nu, sluttede H. Schack, har vi Dem, hr. præsident, som en ædel, højagtet gæst og nabo.

Fra frokosten på Schackenberg gik det til den tyske idrætshal i Tinglev, hvor 1000 personer fra det tyske mindretal i Nordslesvig havde ønsket at hylde den tyske præsident. Her var, som overalt under det tyske præsidentpars Danmarkstur, taler og gaver. Og det er første gang siden 1945, at en vesttysk præsident besøger mindretallet, men som en af hjemmetyskernes ledere sagde det, så havde man i 1986 for første gang dansk dronningebesøg her hos hjemmetyskerne i Tinglev.

Udsoningen mellem de to folk er i gang. Det var første gang siden 1920, det danske kongehus besøgte hjemmetyskerne. Dagen sluttede med besøg i Sønderjyllands amt - på Sønderborg slot, inden præsidentparret fløj tilbage til Bonn om aftenen.

Johs. Rasmussen

Over 100 arresteret på Hitlers 100 års dag

Bremen: 40 mennesker blev anholdt i den nordtyske by Bremen i forbindelse med demonstrationer, der markerede 100-årsdagen for Adolf Hitlers fødsel.

Vesttysk politi havde på forhånd op til den 20. april overvåget flere ekstremistiske grupperinger i et forsøg på at hindre voldelige demonstrationer. De fleste af de 40 anholdte deltog i en demonstration i Bremen med omkring 200 venstreorienterede, hvoraf flere var bevæbnet med baseball-køller og molo-tovcocktails.

I Vestberlin anholdt politiet kortvarigt omkring 100 demonstranter under spredte uroligheder, som kulminerede sent torsdag, da omkring 500 demonstranter drog hængende gennem Vestberlins gader og smadrede butiksruder.

I Hitlers fødeby, den lille østrigske grænseby, Braunau, var over 100 politifolk i beredskab.

Assisteret af politihelikoptere i luften over grænseområdet til det vesttyske Bayern

Frihedsfonden: Ole Lippmann valgt som ny formand

Direktør, major Ole Lippmann er valgt til formand for Frihedsfondens bestyrelse efter landsretssagfører, major Svend Truelsen, der går af på grund af sygdom.

Ole Lippmann var Svend Truelsens nære medarbejder i den illegale efterretningstjeneste under besættelsen, og senere under krigen blev han efter uddannelse som faldskærmsofficer i England udnævnt til chef for afdelingen i Danmark af den hemmelige britiske militærorganisation (SOE).

Ole Lippmann blev konstitueret formand, efter at Svend Truelsens sygdom meldte sig.

holdt myndighederne udgik efter de nazister fra mange lande, der havde bebudet at ville »festlig holde« naziførens 100-årsdag i den lille by.

15 personer af forskellige nazistiske afskygninger blev anholdt.

Kun journalister og lokale beboere fik torsdag adgang til Salzburger Vorstadt, hvor den notoriske diktator blev født den 20. april 1889. Disse forholdsregler var ikke mindst med begivenhederne fra Hitlers 90 årsdag in mente.

Da blev adskillige mennesker såret og 20 anholdt i forbindelse med sammenstød i Braunau mellem nynazister og venstrefløjsaktivister.

NORGE Bæreia 30 år

Bæreia, rekreasjonshjemmet for krigsinvalidere ved Kongsvinger, er 30 år i år. Jubileet ble markert ved en storstilet mottagelse 24. februar der HM Kong Olav var hedersgjesten. Oddmund Gimmingsrud representerte Grenseloser og Kurerers Forening og overrakte som gave fra oss en gavesjekk. Vi har senere fra Stiftelsen Krigsinvalidelhjemmet Bæreia mottatt følgende brev:

På vegne av krigspensjonister på Bæreia takker vi for gaven vi mottok i forbindelse med 30 års jubileet.

Krigspensjonistene og alle her sender samtidig sine beste hilsener.

Undertegnet av styreformann Ernst Eng og direktør Erild Frydenborg.

Gjennom årene har Bæreia vist hva stedet kan bety for enkeltmennesket. Mange har gjenvunnet sin helse, både fysisk og psykisk. Det kan ha tatt uker, måneder og år, men det har gitt gode resultater. Mange er de som har fått være på Bæreia når sykdommen har vært som verst. De ansatte på Bæreia gjør en fantastisk jobb.

Kronik om nynazisme

Den megen snak om nynazisme bør imødegås med største alvor, skriver forfatteren, højskoleforstander Bjarne Nielsen Brovst, i en kronik i Vejle Amts Folkeblad. Medierne løsagtige omgang med nynazismen er forargelig og truende for demokratiet, mener han.

Det sidste halve år har været fyldt med artikler, som sætter nazisterne på forsiden. Det værste eksempel herhjemme har været Politikens serie med Werner Best, den rigsbefuldmægtigede i Danmark fra 1942 til 1945.

Werner Best var i alle måder en fuldblods nazist, han havde mere end de fleste dyb indsigt i Hitlers rædselsregime, alligevel skal man finde sig i, at et agtet dagblad som Politiken brugte hele fire store artikler i november-december 1988 på at lade Werner Best komme til orde uden noget egentligt ærinde andet end dette beskæmmende, at Best på ny kunne sidde og fortælle om sin glørværdige fortid. For således betragter han den selv. Han var bare en slags »mellemand«, der havde den rette diplomatiske sans til at kunne forhandle med den danske forhandlingsregering.

Eftersøgt nazist fanget

Frankrigs mest eftersøgte krigsforbryder blev arresteret i et kloster nær Nice efter 45 år på flugt.

Den nu 74-årige Paul Touvier var under Den anden Verdenskrig leder af en milit i Lyon, hvor han hjalp den nazistiske besættelsesmagt i jagten på franske modstandsfolk, og han holdes selv ansvarlig for drabene på flere franske modstandsfolk.

Det franske politi mistænker ham også for at have haft et nært samarbejde med gestapocheffen Klaus Barbie, der i 1987 blev idømt fængsel på livstid i Frankrig.

Paul Touvier er blevet dømt til døden in absentia i 1945 og 1947, men han blev benådet i 1972 af den daværende præsident George Pompidou. Siden blev han dog eftersøgt igen for forbrydelser mod menneskeheden.

Siden krigen slutning er han blevet holdt skjult af den katolske kirke i Frankrig, og historikeren Henri Amou-roux siger til den franske radio, at ud over de smertefulde minder vil en retssag mod Touvier også rejse spørgsmålet om, hvilken rolle kirken har spillet i denne sag.

FRA REDAKTIONEN

Lille samtale om bladets hverdag

Vi kom i Vingsted til at sidde ved siden af hinanden ved Neungammeforeningens afslutning på det internationale stævne, og da hun af og til har skrevet bidrag til bladet og har gjort det godt, sagde jeg til hende, at hun af og til burde lade høre fra sig ved at skrive kommentarer og lignende.

Hun reagerede ved at spørge: - Kniber det med at skaffe stof?

- Hvis der i spørgsmålet ligger, om vi døjer med at fylde bladets spalter, må jeg henvi-

se til, at når bladet er brudt om, og der således ikke kan være mere i det kommende nummer, har vi altid nogle sider stof i overskud. Det må så vente til næste gang, svarede jeg, og tilføjede:

- Men det betyder meget for bladets værdi, at bladet afspejler, at mange lader høre fra sig. Det understreger, at vi er mange, der slutter kreds om bladet. Det gør stoffet nært, og det nære har altid størst interesse for de mange læsere.

F-k.

Frøslevlejren byder stadig på nye aktiviteter

Med en vis og berettiget stolthed kunne Frøslevlejren søndag den 30. april slå portene op for en række nyskabelser og aktiviteter, som nu skulle sikre lejrens eksistens så langt, man kan tænke ud i mands minde.. Og søndagen efter, den 7. maj, holdt man så åbent hus for alle. Nogle tusinde, vel mest fra Sønderjylland, men iøvrigt gamle kz-fanger og andre fra det ganske land, tog mod indbydelsen.

Lejren sikret fremover

Det nye, som sikrer lejren fremover, er »firbenet«, nemlig en konstellation af Nationalmuseet, Sønderjyllands Amt, Bov kommune og Dansk Røde Kors, der alle har bidraget med penge og kræfter til en restaurering og genåbning af Frøslevlejrens Museum - og en nyåbning af Røde Kors Museum. Alt er desuden støttet af en række foreninger og organisationer, som har overtaget nogle af barakkerne og driver kurser eller udstillinger her. Hør blot: Hjemmeværnet, Amnesty International, Frøslev Polde Naturskole (i samarbejde med Gråsten Statskovdistrikt, som Frøslev Plantage iøvrigt sorterer under), CFF/DKB, Bov kommunale Civilforsvar, Frøslevlejrens Venner, Røde Kors kursuscenter, Røde Kors Museet, Frøslevlejrens Museum og den selvejende institution Frøslevlejren.

Ved den officielle åbning den 30. april talte først formanden for Museet for Frø-

Nationalmuseets direktør, rigsantikvar Olaf Olsen, kritiseres for at spare mere, end han er blevet bedt om.

slevlejren og for Dansk Røde Kors Museum, rigsantikvar Olaf Olsen, som indrømmede, at Nationalmuseet, under hvem lejrens museum hele tiden har hørt (ligesom Frihedsmuseet i København hører under Nationalmuseet) aldrig har haft penge til at sætte noget særligt i gang i Frøslev, og da slet ikke under de senere års nye sparerunder. Han var derfor lykkelig for den løsning, der nu var fundet mellem kommunen, amtet, Røde Kors og staten (Nationalmuseet).

Den selvejende institution har nu fået Henrik Skov Kristensen som leder af begge museerne - og med pligt til at varetage både Frøslevlejrens Museum (i de to restaurerede bygninger: Barak H4 og Hovedvagtårnet, og hvor man f.eks. også har genfundet fange-vaskerummet i H 4 og det ny Dansk Røde Kors Museum, som viser, hvad DRK har foretaget sig siden starten i 1876. Røde Kors Museet har etableret sig i den oprindelige sygebarak, H 6.

En stor dag for os alle

Den selvejende institution af de to museer har amtsborgmester Kresten Philipsen, Sønderjyllands Amt, som næstformand. Heller ikke han kunne helt skjule de mange problemer, der havde været undervejs, men var som Olaf Olsen sikker på, at det nok var en ideel løsning, man var fundet frem til, nemlig de fire sokler, lejren og de to store museer nu står på. Om et år eller to står alt nok færdigt i Frøslevlejren, hvor en række lokale unge langtidsledige har haft et godt job. Nu har man fået god plads, og her vil være noget for både turister og andre gæster, som vil se en sådan historisk kz-fangelejr, den bedst bevarede i Europa, og for dem, som dyrker historieforskningen. Det er en stor dag for os alle.

Generalsekretær Egil Petersen talte for Dansk Røde Kors, som nu i lejren har sam-

let landets og sit eneste katastrofelager af telte, genbrugstøj, børnetøj, syet i 120 kredse ud over landet m.v. Og som driver hotel-, restaurant- og kursusvirksomhed her. Og som altså nu i barak H 6 har åbnet sit ny museum. Man har jo snart 125 år bag sig.

Og han nævnte som eksempler på store aktioner i DRKs historie indsatsen under 1. verdenskrig, og hvordan man dengang endnu havde egne kontorer i Petrograd og Moskva. Under 2. verdenskrig kan nævnes Røde Kors-pakkerne til nordiske kz-fanger. Siden husker man bl.a. Koreakrigen ude i Østen, hvor DRK sendte sit moderne hospitalsskib ud, nemlig »Jutlandia«, altså et ØK-skib, som i 1951 i hast blev ombygget til dette humanitære formål. Man kunne nævne Finlandsambulancen i 1940. Eller TV-kampagnen, der skabte europæisk mønster.

400 kvadratmeter til skiftende udstillinger

Fra Dansk Røde Kors talte endvidere konsulent, cand. mag. Barbara Zalewski, som var glad for de 400 kvadratmeter plads til skiftende Røde Kors-udstillinger, ligesom man nok vil satse på nogle småskrifter. Hun takkede også sin assistent, Ninna Møller.

Den tidligere landsformand for Gestapofangerne og for Frøslevlejrens Venner, gartner Kr. Karstensen, Øsby ved Haderslev, overrakte en række DRK-fortjenstmedaljer til Røde Kors-museet. Nogle af dem havde man ikke selv.

Vicepræsident i Røde Kors, Junge, roste bådebygger Jørgen Rasmussen, Fredericia, som har skænket museet en model af »Jutlandia« i målet 1:150. Han har brugt 675 timer på arbejdet. Han fik som tak overrakt en Røde Kors-fortjenstmedalje.

Kr. Karstensen og oberst J.Fr. Edeling, Haderslev, kom med en skrinbuste af Christian X, lavet i eg af en

Amtsborgmester Kr. Philipsen

ukendt flygtning i Nymindegablejren. Skrinet med busten på er skænket af fru Iris Heick, Børkop, der engang har siddet i Frøslevlejrens kvindebarak. Hun og hendes mand, Torben Heick, der var med i Holger Danske-gruppen, blev en dag hentet af 5 Hipofolk fra Schjollerbanden. Og begge ægtefæller fik dødsdom.

Endelig blev der talt af Kontaktudvalgets formand, fhv. politimester Ivar Møller, før Gråsten, nu Aabenraa.

Iøvrigt så man fra Kinas Røde Kors 5 udsendinge.

Johs. Rasmussen

Om bladets fremstilling

Som det fremgår af bladets side 2, nederste spalte, skal redaktionen modtage indsendt stof senest 4 uger før bladets fremkomst.

Dette er en ret almindelig tidsperiode for tidsskrifter. Der skal måske fremskaffes billeder. Noget af stoffet skal beskæres, mens andet skal udvides, noget skal nærmere undersøges, der skal være en vis tid til sætning, korrekturlæsning, trykning og bogbinderarbejdet. Bogtrykkeren kan jo ikke leve af at sætte og trykke vort blad, så vi »skal puttes ind« mellem løsningen af også andre opgaver.

Vi ønsker alle, at vort blad skal udkomme til tiden, og måske kan disse linjer hjælpe én og anden til forståelse af de løbende problemer.

Når bladet for april var forsinket, skyldtes det, at bogbinderen blev ramt af arbejdsnedlæggelse. Dette er ærgerligt, men det er, hvad der kan ske. F-k.

Ung adelig officer skulle myrde Hitler

To gode venner af Danmark ledsagede det tyske præsidentpar på turen til Danmark

Den 69-årige vesttyske forbundspræsident, Richard von Weizsäcker, Bonn, har en lidt buget, men smuk karriere bag sig. Som barn kunne han lidt dansk, idet hans far 1926-27 var ansat ved det tyske gesandtskab i København, og drengen gik i den tyske Sct. Petri skole, ved Købmagergade og Rundetårn.

Men det danske er for længst glemt.

Han måtte 1938 til 45 tjene i den tyske værnemagt. I 1953 blev han cand.jur. Året efter dr.jur. Og med studier også i England og Frankrig. 1953 giftede han sig med Marianne von Kretschmann, der er 12 år yngre end sin mand. De har fire børn.

Taler til den tyske samvittighed

1954 meldte von W. sig ind i CDU, det konservative og kristelige store vesttyske parti. I 1966 fik den unge Helmut Kohl, i dag partiets leder og regeringschef, v.W. ind i hovedbestyrelsen, hvor denne sad frem til 1984. 1969 blev v.W. indvalgt i Forbundsdagen (det vesttyske folketing). En tid var han leder af forfatningskommissionen og i et par år vicepræsident i Forbundsdagen.

1981 til 84 var v.W. så i Vestberlin, hvor det lykkedes ham at fravriste overborgmesterstolen fra socialdemokraterne. 23. maj 1984 blev han kaldt til Bonn igen, idet et bredt flertal samledes om ham som vesttysk præsident. Og det vides, at han allerede nu er sikret genvalg for en ny 5-års-periode nu i maj.

Han er kendt som en frygtløs taler, der aldrig spilder tid på småtingene, men trækker de store linjer frem. På 40-års-dagen for 2. verdenskrigs afslutning, nemlig 8. maj 1945, sagde han i en stor tale, at tyskerne åbent burde vedkende sig deres historie og hvad dermed fulgte. Ja, han

kaldte det ligefrem »en befrielsesdag«. Årsagen til fordrielse, flugt og ufrihed skal ikke findes i krigens afslutning, men i dens begyndelse og det voldsherredømme, den stod for, altså tilbage til 30. januar 1933, da Adolf Hitler tog magten. - 8. maj er ingen sejrsmæssig, - men afslutningen på et vildspor i tysk historie. Og med kimen til noget bedre i sig.

Både han og hustruen er optaget af kristelige og af ungdommens problemer.

Højskole- og Grundtvig-specialist

Under det 3-dages officielle besøg i Danmark var præsidenten ledsaget af to venner og specialister i danske forhold. Næmlig den 64-årige professor Paul Röhrig, Köln Universitet, der blandt sine specialer har den danske højskolebevægelse og profeten N.F.S. Grundtvig.

De sidste 15 år har Röhrig hvert år et hold studerende unge tyske med på et Askovophold. Og forbindelsen er gensidig. Askovs forstander, Hans Henningsen, var således blandt talerne ved en stor Grundtvig-kongres, universitetet i Köln holdt i fjor ved sit 800-års-jubilæum. Heri deltog også en af dronning Margrethes rådgivere, kgl. konfessionarius, professor Chr. Thodberg, Århus.

Mistet et ben på Østfronten

Den anden specialitet i dansk kultur og politik, som ledsagede præsidenten, var den 70-årige baron Axel von dem Bussche-Streithorst, hvis mor var dansk, født Lassen og i slægt med den danske kammerherre og hofhægermester Fr. Lassen.

Som 24-årig elitekaptajn var von Bussche en tid lang udset til at dræbe Hitler ved et attentat, så man kunne få nazismen væk og krigen af-

sluttet. Baronens skulle med en bombe i en specialsyt frakke kaste sig over Hitler, holde denne fast og springe i luften sammen med Føreren. Der skete dog en del programændringer, så attentatet blev udsat, og iøvrigt blev baronen selv i mellemtiden hårdt såret på Østfronten. Ja, han lå på sygehuset et år og mistede det ene ben.

Det var nazipartiets blodbad på jøderne i den sydrussiske provins Ukraine, som for alvor satte oprøret i gang hos den unge officer. Efter krigen har han studeret ude og hjemme, bl.a. også arbejdet for BBC i London og er nu, siden 1964, præsident for den evangeliske kirke i Vesttyskland. Han er en fordomsfri mand med vidtspændende interesser.

En morbror til lensgreve Hans Schack på Schackenburg, grev Adolf Fr. von Schack, var ven med Busche-Streithorst og blev i 1944 henrettet af Hitler, da man - med rette - anså ham for en af ophavsmændene til det mislykkede attentat på Hitler i Førerbunkeren i Østprøjsen, i Ulveskansen. Her er endnu et berøringspunkt til Danmark for den nu 70-årige tyske baron.

Johs. Rasmussen

3000 kr. i månedspension

For 9 års lidelser i kz-lejr - og tabet af det ene øje

Generalsekretær i »Amicale Internationale de Neuengamme« er vesttyskeren Fritz Bringmann. Han er i dag 71 år og bor i Aukrug ved Neumünster. Han var oprindeligt tagdækker, og mens hans far var socialdemokrat, var han selv nærmest kommunist. 1934-35 uddelte han flyveblade og samlede penge ind til kampen mod nazismen, og blandt meget andet skrev han også på murene »Ned med Hitler«.

I 1935 gik det galt. Han blev anholdt den 28. april i Lübeck og dømt ved Hanseatische Obergericht (som omfattede

Præsidentens bøn til de unge på 40 års-dagen for afslutningen af 2. Verdenskrig!

Min bøn til de unge er:
Lad jer ikke drive ind i fjendskab og had mod andre mennesker mod russere eller amerikane-re mod jøder eller tyrker mod græsrodde eller konservative mod sorte eller hvide.
Lær at leve med hinanden ikke mod hinanden.
Lad også os som demokratisk valgte politikere til stadighed komme dette i hu og foregå som eksempel.
Lad os ære friheden.
Lad os arbejde for freden.
Lad os holde os til det rette.
Lad os tjene retfærdigheden efter vor egen overbevisning.
Lad os på denne 8. maj se sandheden i øjnene, så godt vi kan.

Hamborg, Bremen og Lübeck). Han fik 2 års fængsel og afsonede i henholdsvis Hamborg og Lübeck, men kom snart efter til Sachsenhausen kz-lejren. Derfra gik turen 30.9.1940 til Neuengamme kz-lejr. Af og til blev han sendt ud i underlejr i Osnabrück og Bremen (Huckelriede). Bringmann blev sat til alt muligt arbejde. F.eks. bar han døde kammerater ud, ligesom han var tømrer, installatør, blikkenslager o.l.

Da han som andre fanger kom ud i friheden, da Tyskland brød sammen, så vi fik

fred, fik han, så snart kræfterne tillod det, forskelligt arbejde. F.eks. har Fritz Bringmann ledet et feriehus for politisk forfulgte, ligesom han har arbejdet på et bogtrykkeri og en tid været sekretær i et fagforbund i Slesvig-Holsten.

Siden 1970 har Bringmann været generalsekretær i »Amicale Internationale de Neuengamme« og tillige været stedfortrædende formand i Vesttyskland, nemlig i »Arbeitsgemeinschaft Neuengamme für die Bundesrepublik«. Neuengamme var vel ikke den kz-lejr, hvor der sad flest tyskere. Ialt »kun« ca. 8.800. Heraf op mod 2000 politiske kz-fanger, resten kriminelle eller det, Hitler så smukt kaldte »asociale«.

Og så lige et par oplysninger, som i hvert fald rystede mig. Der er i dag bare 30, der overlevede af vesttyske kz-fanger fra Neuengamme, og kun 11 i Østtyskland. Og Fritz Bringmann, som måtte ofre 9 år i Hitlers frygtelige lejre og endda fik det ene øje slået ud, så han har glasøje, han får i dag kun en månedlig erstatning fra den vesttyske stat på 780 Mark eller ca. 3000 d.kr.

Så meget mere bittert og uforståeligt, når man ved, hvilke store pensioner generaler, politimestre, dommere osv. fra nazitiden oppebærer. Altså gamle ærkenazister. Og en del af dem sikkert med blod på hænderne.

Johs. Rasmussen

1200

Neuengamme-fanger tilbage i Frankrig

Formand, rettere præsident for sammenslutningen af Neuengamme-foreninger i 13 europæiske lande, er den nydelige madame Renée Aubry, Frankrig. Hun fortæller til »Pigtraad«, at den franske forening i dag tæller ca. 1200 medlemmer, evt. ægtefæller medtaget.

Hun og hendes mand var begge med i modstanden mod den tyske besættelsesmagt. De havde deres hjem ved At-

lanterhavskysten. De virkede inden for en organisation, »Compagnie Notre Dame Casdille«. Hendes mand, Albert Aubrey, var underviser og politisk debattør og samarbejdede hemmeligt med London. Bl.a. havde man held til at få en del nedskudte britiske RAF-flyvere sendt tilbage til England.

I februar 1944 blev han arresteret i Poitiers, og den 7.6.1944 blev han sendt videre til Neuengamme, hvor han måtte blive, til freden kom. Han døde i 1951.

Johs. Rasmussen

Årsstævne i Frøslevlejren 1989

I år har vi igen fået en gunstig aftale med Dansk Røde Kors, således at overnatning og bespisning kan ske inden for lejrens område. Alle er velkomne. Lejren kan desværre ikke meldes helt færdig, men der er flere nye tiltag, så et besøg er det bestemt værd at afsætte et par afslappende dage i Frøslevlejren ved grænsen til - og samtidig en snak med gamle venner og bekendte.

Tilmelding kan ske til N.C. Andersen, kasserer, Volmersvej 5, 6330 Padborg, tlf. 74-67.31.53.

For at tilrettelægning m.m. kan ske på bedste måde, bedes tilmelding være os i hænde allersnarest mandag den 7. august.

Program for årsstævne i Frøslevlejren

Lørdag den 12. august:

Kl. 12.30-13.30 Ankomst og indkvartering i Dansk Røde Kors' kursuscenter i Frøslevlejren.

Kl. 13.30-14.00 Koncert ved Tårnet midt i lejren.

Kl. 14.10 Velkomst ved formanden N.K. Nørgaard - ved Tårnet.

Kl. 14.20 Indlæg ved Bøvs borgmester Preben Johannsen.

Kl. 14.30 Kransenedlægning og mindeandagt ved pastor Marlys Uhrnholt, Bov Sogn.

Kl. 15.00-16.00 Kaffebord i DRK's restaurant

Kl. 16.15-17.00 Foredrag ved formand for S sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45, Villy Mørk Jensen, Sjørring: »Tysk krigsret i Danmark under besættelsen«. K 5.

Kl. 17.00-18.00 Pause

Kl. 18.00-19.00 Middag i DRK's restaurant.

Kl. 19.15-20.15 Foredrag ved tidligere formand for Landsforeningen Gestapofangerne, oberstløjtnant Børge Jensen, Virum: »Mine oplevelser i efterrettningsarbejdet under og efter krigen«.

Kl. 20.15 Kaffe og kammeratligt samvær i restauranten.

Søndag den 13. august:

Kl. 7.55 Flaghejsning v/chef

for HJVR III, oberst J.Fr. Edeling.

Kl. 8.10-9.00 Morgenmad i DRK's restaurant.

Kl. 9.00-10.30 Museumsbesøg: CF, HJV, DRK, Amnesty International og Frøslevlejrens Museum, indledt v/ museumsleder Henrik Skov Kristensen i H 4.

Kl. 10.30-11.00 Kaffe i DRK's cafeteria.

Kl. 11.00-11.30 Foredrag v/ oberst N.K. Nørgaard, Haderslev: »Aldrig mere en 9. april?« K 5.

Kl. 11.30-11.50 Indlæg ved amtsborgmester Kresten Philipsen, Aabenraa. K 5.

Kl. 11.50-12.00 Afslutning v/ stævneleder Karen Nymand Nielsen, Aabenraa.

Kl. 12.00-13.00 Frokost i DRK's restaurant.

Ret til ændringer i programmet forbeholdes.

FORENINGERNE

Fangesammenslutningen

Repræsentantskabsmøde med mange ting på dagsordenen

Alle foreninger var repræsenteret, da S sammenslutningens ordinære repræsentantskabsmøde blev afholdt i Parolesalen den 16. marts med den sædvanlige dagsorden.

Der var mødt 58 repræsentanter fra hele landet.

Kl. 13 åbnede formanden, Villy Mørk Jensen, mødet og bød de fremmødte velkommen. Han bad forsamlingen

rejse sig for at mindes de kammerater, der var gået bort i årets løb.

Til mødets dirigent valgtes uden afstemning Richard Andersen, Odense. Han takkede for valget og oplæste derefter navnene på de anmeldte repræsentanter og konstaterede, at alle foreninger var repræsenteret.

Sekretæren, Solveig Skjøtt,

oplæste derefter protokollen, som var udfærdiget sidste år af den afgåede sekretær Poul Nielsen. Protokollen blev enstemmigt godkendt.

Formanden fik derefter ordet for beretningen, som i forvejen var udsendt til deltagerne. Der havde i 1988 været afholdt de nødvendige møder og et par forretningsudvalgs-møder. Der havde været god tilslutning til alle møderne. Den mangeårige sekretær Poul Nielsen havde måttet nedlægge sit hverv på grund af sygdom, hvorefter Solveig Skjøtt valgtes til sekretær. Som næstformand i Sammenslutningen valgtes Helge Kierulff.

Formanden berettede videre om Helligåndskirken. Flammen bliver tændt, når anledningen er der. Omtalte, at man havde afholdt valg i Rekreationsfonden, og da formanden, Oskar Verner, havde ønsket at trække sig på grund af svigtende helbred, var Villy Mørk Jensen valgt i stedet. Fondens bestyrelse består af: Villy Mørk Jensen, som ansøger bedes sende ansøgningsskema til, hvis de ønsker et rekreationsophold, samt Poul Nielsen, Bernth Johannesson, Lillian Olsen og Solveig Skjøtt.

Formanden kom også ind på den uro, der var omkring Bernadottegården i Roskilde, som havde bredt sig til vore medlemmer, men Sammenslutningens bestyrelse var af den opfattelse, at det er den bestyrelse, der er valgt til Bernadottegården, der skal varetage kammeraternes interesse uden for megen indblanding udefra. Begge de to Bernadottegårde havde modtaget 10.000 kr. til mindeværelse fra Frihedsfonden.

Formanden bad Jacob Jensen give en kort redegørelse for begivenhederne omkring Bernadottegården i Roskilde. Berettede også om den nye Bernadottepark, der var bygget på den tilstødende grund, som oprindeligt skulle have været en Bernadottegård 2, men var blevet et socialt boligbyggeri. - Iøvrigt var der på nuværende tidspunkt ingen ventelister.

Poul Nielsen fik derefter ordet for at redegøre for bladet. Udtalte, at han desværre var blevet syg i den mest uheldige periode. Det havde vist sig, at der var et underskud på bladet på ca. 20.000 kr. Regnskabet var dog ikke færdigvideret på grund af sygdom. Poul mente, kontingentet på kr. 60,00 var for lavt.

Formanden for lovudvalget, Hans Andersen, redegjorde derefter for lovudvalgets møde med socialminister Aase Olesen og henviste iøvrigt til bladets referat.

Formanden kom også ind på den tiltagende uro, der var omkring nynazisterne, deres propaganda og deres beslutning om at opstille til kommunevalget. Udtalte, at Sammenslutningens bestyrelse havde givet de forskellige foreninger grønt lys til at tilslutte sig den nye landsdækkende forening, der var dannet imod nazisterne, hvis de ønskede det. - Iøvrigt havde man inviteret en repræsentant fra den stiftede forening til at komme til stede senere på mødet for at orientere om deres virke.

Derefter var der fra deltagerne en del spørgsmål og kommentarer til beretningen, som blev besvaret på bedste måde.

Dirigenten udbad sig afstemning om beretningen.

Den blev sat til afstemning og enstemmigt godkendt.

Kassereren, Bernth Johannesson, aflagde derefter regnskabet, som var omdelt. Kommenterede de forskellige poster. Formuen var pr. 1.1.89 24.189 kr. Kassereren redegjorde ligeledes for Rekreationsfondens regnskab, hvor formuen pr. 1.1.89 var 107.611 kr. Regnskabet godkendtes.

Der var ikke indkommet forslag.

Formanden og sekretæren var begge på valg. De blev genvalgt med akklamation uden modkandidater. Også suppleanterne blev genvalgt.

Derefter bød formanden velkommen til Finn Rudaizky fra »Folkebevægelsen mod Nazismen«. Han takkede for indbydelsen og udtalte, at det var en ære for ham at være til stede, fordi vi havde gjort en indsats i besættelsesårene. Vi havde vidst, hvordan nazismen skulle bekæmpes, så det kunne vi meget bedre end han.

Finn Rudaizky læste derefter foreningens formålsparagraf op og informerede derefter om, at man nu havde afdelinger i Aalborg, Randers, Esbjerg, Aabenraa og København. Nye afdelinger vil snart starte op på Fyn, Lolland-Falster og Frederiksborg amt.

En af de opgaver, som man

prioriterer højt, er information til ungdommen om nazismens ideologi.

Vi er glade for, sagde Rudaizky, at mange unge har meldt sig til at holde foredrag på skoler og i ungdomsklubber. Det er vigtigt i dag, at informationen bliver givet videre på ungdommens præmisser.

Folkebevægelsen er tværpolitisk. Det bekymrer meget, at Nazi-partiet vil stille op ved kommunal- og amtsrådsvalg til november.

At nazisterne skal stille op, er ifølge Folkebevægelsen rent faktisk i strid med det demokratiske system, vort land bygger på. At være fortalere for nazisternes demokratiske rettigheder er derfor at gøre nar af demokratiet. Hvilket andet dansk parti har på sit program likvidering af politiske modstandere?

Rudaizky sluttede med at understrege, at demokratiet er den mindst ringe samfunds- og livsform. Men kun det modige demokrati. For det totale demokrati uden mod og grænser, dette alt-til-ladende frisindede og eftergivende demokrati æder sig selv op - også det viser historiens blodige gang, sluttede Finn Rudaizky.

Solveig Skjøtt

A·P·MØLLER

På de syv have -
under den syv-takkede
stjerne

MÆRSK

Eigil H. Larsens Eftf.

v/ P. Juul (k-z. 67.975)

St. Strandstræde 11
(v/ Kongens Nytorv)

Flagfabrik

1255 København K
Telf. 01 11 07 87

Et besøg

Den tyske forbundspræsident Richard von Weizsäcker mødtes den 25. april 1989 med 15 veteraner fra Frihedskampen ude i Ryvangen. Han havde selv ønsket dette møde, og hans korte budskab til dem var:

- Jeg er meget glad for, at I ville komme. I ved selv, hvad det betyder.

Sven Seehusen havde stået for arrangementet, og det hele foregik som en sober og stille højtidelighed.

Det er jo ikke helt nemt for tidligere modstandere af Nazi-Tyskland at mødes med en repræsentant fra Tyskland. Men man opfattede det som en opfordring til hele det tyske folk om, at nu drejer det sig om at skabe fred i verden.

Når man læser forbundspræsidentens tale på 40 årsdagen for afslutningen af 2. verdenskrig, giver det anledning til at tro på, at der er opstået et Tyskland, som man kan samarbejde med. VMJ

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

En opfordring fra KH!

Der er fortsat stor søgning fra skoler og foreninger efter personer, der er villige til at fortælle om deres deltagelse i aktivt modstandsarbejde, om fangenskab i danske lejre/fængsler eller tyske tugthuse/KZ-lejre. Ligeledes om deltagelse i allieret tjeneste som sømand, soldat eller flyver.

KH tilbyder at formidle kontakten mellem skoler/foreninger og en fortæller.

Vi beder derfor interesse-rede om at sende navn, adresse og telefonnummer, samt angivelse af hvilke emner, man vil kunne fortælle om, til P. Feddersen, Caroline-Amalievej 11, 5874 Hesselager.

Under forudsætning af, at der ikke udbetales honorar eller rejsegodtgørelse, vil KH dække pågældendes rejseudgifter samt eventuelt hotelophold.

Godt nyt fra Kammeraternes Hjælpefond - ikke mindst til brugere af Kegsnæs

Kammeraternes Hjælpefond har i 1988 modtaget mange mindre gaver og en enkelt på 10.000 kr. Endvidere er der tilfaldet os en arv på noget over 100.000 kr.

Vi har også kunnet glæde os over, at socialministeriet har forlænget fondens godkendelse efter ligningslovens § 7, litra z, »indtil videre«. Det betyder som bekendt, at der ikke skal svares skat af et gratis ophold i fondens ferie-hjem som af eventuelle andre ydelser fra fonden.

Efter disse gode nyheder må det være på sin plads at minde om, at opholdet på Kegsnæs er gratis. Fonden forventer heller ikke, at der ydes frivillige bidrag for opholdet (som nogle udtrykker det: »til lys og varme« eller lignende).

Det vil også være rimeligt at minde om, at vi heldigvis er sådan stillet, at vi kan yde tilskud til rejseudgifter, der godt for den enkelte kan være ret belastende. Hvorfor ser vi for resten aldrig kammerater fra Bornholm i huset? Er det

måske netop på grund af rejseudgifterne?

Ingen må af den grund undlade at søge om en uges ophold i huset på Kegsnæs. Vi skal nok skaffe udveje, hvis der er vanskeligheder.

Med venlig hilsen

P.b.v.

Hans Andersen

Ridder af Dannebrogordenen

Som en påskønnelse for hans arbejde inden for Buchenwald-Klubben har den danske bestyrelse anbefalet, at formanden Hans Andersen, tildeltes Ridderkorset.

Dette skete den 8. april.

ERHVERVS-HÆMMEDE

Fredericia

Traditionen tro mødtes Fredericia-kammeraterne ved Mindesmærket ved bane-gården den 4. maj kl. 18.45, hvor Jernbaneorkesteret spillede nationale melodier, og mange fredericianere (ca. 300) fandt ved derved.

Jeise bød velkommen til orkesteret, de fremmødte og kammeraterne.

Efter at vi havde sunget Frihedssangen, gav Jeise ordet til Niels Gravengaard, der bl.a. advarede mod den nazisme, vi engang troede var væk, men som er dukket op igen, forklædt med andre navne. Vi må lære den danske ungdom at kæmpe videre for et fortsat liv i frihed og fred. Nazismen kommer snigende med gyldne løfter og smiger, sagde Niels, idet han sluttede med at læse et digt af Veder-sø-præsten Kaj Munk, der blev likvideret af tyskerne.

Jeise og Franz Nielsen lagde kransene, mens vor fane sænkedes i ærbødighed for vore faldne kammerater. Mange fredericianere lagde

Regional sammenkomst i Sydjylland. 23 medlemmer og pårørende fra det sydjyske område havde Buchenwaldklubben's Københavnsafdeling samlet den 3. maj i Grænsehjemmet i Kollund. Derefter var der besøg i museerne i Frøslev og frokost i lejrens dejlige restaurant. (Foto: Hans Andersen)

blomster både på de to plader, hvor lysene brændte - og ved kisten.

Højtideligheden sluttede med »Altid frejdig«, og mens orkesteret spillede endnu et par nationale sange, tændtes mange lys i vinduerne bag mindesmærket og forsamlingen langsomt spredtes.

Vi samledes bagefter i vort hyggelige lokale, hvor Karna som sædvanlig 4. maj var vært ved et dejligt kaffebord. Sludderet gik lystigt et par timer, kun afbrudt af, at Lilly læste nogle berigende majvers og Karna en morsom historie.

Lilly

Aalborg:

Mindehøjtideligheden i 5. Maj Parken

Torsdag den 4. maj afholdt Aalborg afdelingen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen den traditionelle mindehøjtidelighed med kranse- og blomsternedlæggelse ved mindesmærket og på mindepladerne over Aalborgs faldne under den 2. Verdenskrig. Der var mødt mange af foreningens medlemmer op sammen med andre, der ville deltage i højtideligheden.

Foreningens formand Børge Dahl bød de fremmødte velkommen, idet han gav udtryk for sin glæde over, at så mange var mødt op. Han gav derefter ordet til dagens taler, Jørgen Hesseldahl, der under besættelsen havde været chef for et af byens kompagnier.

Jørgen Hesseldahl »Tage« indledte med at omtale forskellen på reaktionerne på de to verdenskrige, der i voldsomhed og mennesketab meget lignede hinanden. Sårene efter 1. Verdenskrig blev relativt hurtigt lægte, mens sårene efter 2. Verdenskrig stadig er ulægte. Dette kan skyldes efter talerens opfattelse - at 1. Verdenskrig stort set havde drejet sig om noget materielt, nemlig herredømmet over landområder og markeder, mens den 2. Verdenskrig

Generalforsamling

Den 10. maj afholdt Århus afd. vor ordinære generalforsamling i »Bildbjergparken«s selskabslokaler, og efterfølgende holdt vi vor traditionelle 4. maj-fest med spisning, kammeratligt samvær og dans.

Generalforsamlingen forløb uden problemer, der var kun de sædvanlige klager over den langsomme sagsbehandling, selv en mindre kontingentforhøjelse fik vi vedtaget uden diskussion.

først og fremmest var en kamp mellem forskellige ideologier: Herrefolkets mentalitet mod troen på hvert menneskes ligeværdighed. Den

kamp blev ikke afsluttet med nazismens kapitulation.

Kampen for næstekærlighed og ligeværd

Taleren var af den opfattelse, at der ikke var så mange af de døde, som vi mindes i dag, der gik så højt op i de »ismer«, de bekæmpede, men derimod de mere konkrete udtryk for »ismerne«, vold, svig, massehysteri, rå forfølgelse og KZ-lejre, der fik dem til at træde ind i kampen. For de fleste af dem drejede det sig om at beholde respekten for sig selv, og bevare de livsværdier de byggede tilværelsen på - næstekærlighed og ligeværd. Derfor gik samvittighedsmennesker fra alle samfundslag ind i kampen: Sømænd, præster, arbejdsmænd, læger, husmødre, gamle og unge.

Taleren rettede en tak for den indsats, de personer ydede, som vi mindes i dag. De reddede liv ved at hjælpe jøder og forfulgte til Sverige, og ved jernbanesabotage at forsinke transport af tropper og

krigsmateriel, og ved at bombe skibe i havne og på værfter.

Den effektive måde, sabotørerne arbejdede på, var med til at forskåne os for allierede luftangreb, der ville have medført mange døde og store materielle ødelæggelser. Vore søfolks indsats blev ydet på den krigsskueplads, der vel nok var den vigtigste og vel nok også den farligste.

Mindeparken og mindet om vore døde er også en påmindelse om, at det er nødvendigt at fortsætte kampen mod det onde og bekæmpe det energisk.

Taleren bad til slut om, at vi mindedes vore faldne under den 2. Verdenskrig, idet han udtalte, at de faldt i kampen mod det onde - en kamp vi skal fortsætte.

Efter talen nedlagde en enke fra frihedskampen en krans ved mindesmærket, samtidig med at andre kvindelige pårørende nedlagde en buket på hver enkelt af de 147 mindeplader.

Efter mindehøjtideligheden var der kammeratlig sammenkomst i foreningens lokaler.

Ømark

Erhvervshæmmede Odense

Den 5. maj var der kranse- og blomsternedlæggelse ved Ansgar-Anlægget ved frihedsmonumentet kl. 10.

Derefter til Frøbjerg Bavneshøj og videre til Gells kro - ligeledes med kranse.

Ferielukning

Omegnsafdelingen holder ferielukket fra tirsdag den 8. juni og åbner igen tirsdag den 15. august 1989.

Under ferielukningen kan man henvende sig til følgende i presserende sager:

Socialsekretær Kaj Wadsbach Petersen, Lundebjerggaardsvej 228, 2740 Skovlunde. Tlf. 02-94 44 92.

Formanden Johan Kanding, Ved Bellahøj 6, 2700 Bellahøj. Tlf. 01-60 23 33.

4. maj i mindeparken i Aalborg. Elly Mathiasen lægger blomster og aftenens taler, Jørgen Hesseldahl ser på.

9. april

På Københavns Rådhus holdtes kl. 12 en kort højtidelighed, hvor tidligere overborgmester Egon Weidekamp talte i Rådhushallen ved Landsforeningen Gestapofangeres arrangement.

Kranse og blomster blev lagt inde i hallen ved monumentet for de københavnere, som mistede livet under besættelsen.

5. maj i Helligåndskirken

Sjællandsafdelingen samlede omkring 100 til en højtidelighed for at markere befrielsen i 1945. Foreningens medlem, pastor Mogens Severin Brandt, stod for det rent kirkelige.

Orgel og trompet indledte med »Kongernes Konge« og efterfulgtes af salmen »Vor Gud han er så fast en borg«. Bøn og tekstlæsning fulgte, og der var medvirken af »Siljans Näss Kirke Kor«.

Fra kirkens prædikestol talte den tidligere leder af Frihedsmuseet, Jørgen H. Barfod, om dagens skelsættende betydning.

»En lærke letted« fulgte som fællessang. Som postludium hørte man nu »Prins Jørgens March« ved orgel og trompet.

5. maj ved Helligåndskirken: Formanden for Sjællandsafdelingen Jens Thomsen afslutter højtideligheden. Han står her ved landsforeningens fane.

Der var derefter kranse- nedlægning ved den stiliserede trefod ved Strøget. Bøn og »Last Post« fulgte, og der afsluttedes med »Aldt frejdig,

når du går« som fællessang.

Foreningen var derefter vært ved en enkelt drink i en nærliggende restaurant.

F-k.

foreningen skulle være værter for Amicale Int. de Neuengammes generalforsamling i dagene 3. til 7. maj. Forberedelserne til dette møde havde krævet meget arbejde af bestyrelsen, særlig af næstformanden Hans Bøjlund og kassereren Birgit Lærche.

Formanden kom også ind på kampen mod nynazismen, der havde taget en særlig vending derved, at nazipartiet ville opstille kandidater til det kommende kommunevalg.

Formandens beretning blev vedtaget uden diskussion.

Et fint regnskab

Derefter aflagde foreningens kasserer Birgit Lærche et fint regnskab med et pænt overskud. Regnskabet blev godkendt af forsamlingen med akklamation.

På valg til bestyrelsen var i år Birgit Lærche, Helge Hansen, Axel Lauritzen og L. G. Damgaard. Da Damgaard ikke ønskede genvalg, foreslog bestyrelsen Sv. Aage Nielsen som nyt medlem af bestyrelsen. Som suppleanter til bestyrelsen foresloges Jørgen Lind, Farum, og Ernst Jacob Jensen, Græsted.

Til fanebærer Ove Laursen. Til revisorer Bjørn Pedersen og Tommy Flander. Dette accepterede forsamlingen, og alle blev valgt.

Formanden rettede en tak til L. G. Damgaard for mange års virke i bestyrelsen. Damgaard er en af medstifterne af Landsforeningen.

Under punktet fremtidigt arbejde opfordredes forsamlingen til at deltage i mindemødet ved Helligåndskirken den 20. april samt til at deltage i festmiddagen den 6. maj i Vingstedcentret. Pilgrimsfærden til lejrene ved Emskandal og Neuengamme vil blive gennemført i dagene 1. til og med 4. september 1989. NK

NEUENGAMME

Generalforsamling

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme afholdt sin ordinære generalforsamling den 10. april 1989 i Parolesalen i Nyropsgade i København.

Formanden Villy Mørk Jensen bød de fremmødte velkommen og bad forsamlingen mindes de medlemmer, der var gået bort i den forløbne periode. Forsamlingen rej-

ste sig og mindedes de mange afdøde med et minuts stilhed.

Derefter valgtes Ernst Jacob Jensen, Græsted, til dirigent.

Formanden fik ordet til beretning. Han gennemgik de mange aktiviteter, der var forekommet i årets løb og fremhævede det positive resultat, der var opnået ved forhandlinger med senatet i Hamborg

om bl.a. bevarelsen af Klinkerwerke i Neuengamme, som ville blive inddraget til museumsformål. Samtidig havde man opnået, at den planlagte udvidelse af fængselsbyggeriet i Neuengamme ikke ville finde sted på det tidligere kz-område.

Han omtalte det kommende internationale møde i Vingstedcentret, hvor lands-

Befrielsen fra Neuengamme huskes

Langt de fleste danskere, der blev reddet hjem til Danmark lige før kapitulationen, kom ud af Neuengammelejren den 20. april 1945.

Neuengammeforeningen ønsker, at denne glædens dag huskes, og derfor samledes man den 20. april ved den stiliserede trefod ved Helligåndskirken på Strøget i København.

I år talte Chr. Helmer Jørgensen, tidligere Buchenwald.

Han sagde bl.a.:

- Når den besøgende forlader KZ-lejren Mauthausen, der ligger i Østrig nær den tyske grænse, så får han følgende budskab med på vejen: **»Glem ikke os, der her blev dræbt. Thi at glemme det onde er samtidig at tillade gentagelser!«** Mon ikke netop dette tema har været det fremherskende hos gamle KZ-lejrfanger, som gennem årene har medvirket til at skabe tradition omkring fangerens hjemkomst til fædrelandet og afslutningen på håftlingetiden i det fremmede. Netop her ved monumentet for en af de, der dernede blev dræbt, og som ikke kom hjem med os andre.

En lykkerus at komme hjem

Vi kom hjem. Vi oplevede den lykkerus at gense vore kære. Vi kunne selvsagt aldrig glemme de døde kammerater, som vi lod tilbage dernede i fornedrelsens søle og stand, men mon dog ikke vi alle har spurgt os selv gentagne gange: **»Et der nok ikke at glemme?«**

Den jødiske forfatter og nobelpristager Elie Wiesel giver os sin gribende skildring af, hvordan han undslap KZ-lejrenes krematorieskorstene, men samtidig mistede hele sin familie dernede. I mange år kredsede hans tanker bestandigt omkring spørgsmålet, som ingen andre end han selv kunne besvare: **»Hvorfor jeg som den eneste?«** Havde han i virkeligheden ikke sveget alle sine kære ved ikke at dele døden med dem? Havde han nogen ret til

at leve? - Der skulle gå mange år, før han fandt hvile i den overbevisning, at han var udpeget som vidne i en dybt alvorlig sag, der vedkom alle levende mennesker. Hans tid her på jorden måtte være baseret alene på at være de dodes repræsentant, at vidne i ord og gerning for at hindre gentagelser. Så mange i tal var ofrene, og så få var vidnerne. Så meget stærkere måtte røsten være.

Var og er også vi, der vendte hjem fra KZ-lejre og tugthuse, de efterlattedes vidner? Har vi kunnet og kan vi stadig

bære dette tunge ansvar på vore skuldre? Vi, som fik livet i gave dengang, var og er vi også værdige at være deres vidner?

I sandhed en flatterende facitliste

Vi foregav at ville kæmpe for **fred og frihed**. I visse tilfælde, når vi var højtidelige, sagde vi endog frihed under ansvar; men i stedet faldt vi hen i ligegyldighed, som i virkeligheden er en modpol til frihed. Vi fik fred i denne ligegyldighed, men var vi ansvarlige vidner?

Hvor står vi så i dag? Vi fik fred, men har vi forhindret gentagelser? Jeg tror det ikke. Tværtimod skaber vi til stadighed i vort eget land det ideelle grundlag for en ny slags nazisme, mens vi ser ligegyldige til.

Glem ikke de, der blev dræbt af andre mennesker. Thi at glemme det onde i disse mennesker er samtidig at tillade gentagelser.

Efter højtideligheden samledes man til kammeratligt samvær.

SACHSENHAUSEN

Besøg i Auschwitz og Stutthof

Mandag den 24. april startede Sachsenhausen-Foreningen en bustur til Polen med Evald Lægteskov som Primus Motor.

Vi var 23 veloplagte kammerater, der mødte op i god tid og satte os til rette i den moderne Setra langtursbus med bl.a. toilet, håndvask, vippesæde, fodhvilere, kaffemaskine, køleskab o.m.a., og kl. 9 præcis satte vi kursen mod Fredericia, hvor yderligere 4 kammerater blev samlet op, så vi var nu i alt 27.

Det gik nu rask mod Tyskland, alt imedens vi blev rystet sammen, og gamle ven-skaber blev genetableret, nåede vi til Seggelund.

Det gik nu mod Berlin med lidt sang og nogen bægerklang, så stemningen var høj, da vi kl. ca. 18 nåede Berlin.

Tirsdag: Vi fik tidligt morgenmad, og startede kl. 9 mod Østtyskland og Polen for at ende i Warszawa en gang i løbet af aftenen.

Det første stop kom ret hurtigt efter, det var grænsen fra Vest- til Østtyskland, og senere kom overgangen fra Østtyskland til Polen.

Det var en langsommelig proces med disse gentagne visitationer, men alt får jo en

ende, også toldernes søgen efter, jeg ved ikke hvad, og så

deres kikken én dybt i øjnene for at se, om billedet i passet

Stutthof den 28. april. Danske fangekammerater på besøg. Læg mærke til ansigtsprofilerne i monumentet (Foto: Peder Søegaard)

svarer til den person, som passet lød på.

Vi kom lidt heldigt gennem de forskellige forhindringer, så nu gik det rapt mod Warszawa, som vi nåede ved 21-tiden.

Vi havde fået en polsk guide om bord på bussen. Han talte tysk og chaufføren oversatte og forklarede det vigtigste i polakkens tale.

Onsdag morgen var vi klar igen til at tage på rundtur i Warszawa, hvor vi så forskellige mindesmærker og statuer for til sidst at ende ved KZ-lejren Auschwitz.

Da vi kom til kz-lejren, kom der en ung kvindelig guide, som tilsyneladende vidste alt om Auschwitz. Hun talte udmærket engelsk, så vores chauffør måtte igen i gang med oversættelserne.

Vi så det, der var tilbage af lejren, hvilket var temmelig meget. Store stenbygninger, der havde huset de mest raffinerede og udspekulerede pinselsmetoder. Således en celle, der var så lille, at en mand hverken kunne sidde eller ligge ned, men kun stå op. Vinduer var der heller ikke, kun en lille luftkanal førte ind i cellen, og en dag havde tyskerne fået den perverse idé at beordre fire mand til at kravle op i cellen nede fra. De kom derind, men døde hurtigt af iltmangel.

Vi nåede hen til Dødens Mur, sådan kaldet, fordi det var ved denne mur, der var forstærket med store granitblokke, at mere end 200.000 mennesker blev myrdet, enten ved skud eller ved andre raffinerede metoder. Ved muren holdt vi mindehøjtidelighed for de mange jøder, og andre fanger, der var døde her.

Der var også fanesækning med to faner, foretager af Hugo og Kurt. Der var kranse nedlægning, som blev foretaget af Peder Søgård og Evald Lægteskov, og Jørgen gik rundt med kameraet og filmede hele ceremonien. Som afslutning holdt Peder Søgård en tale. Han sagde: - Auschwitz er blevet det navn, der symboliserer den uhyggeligste side og de største rædsler af Hitlerfascismen: Dens

kynisk systematisk iscenesatte videnskabeligt forberedte udryddelse af Europas jøder og modstandsfolk. En forbrydelse, der er så uhyrlig, at det er ufatteligt. En uoverskuelig sum af menneskelige lidelser blev skabt her.

Vi står ved gerningsstedet for den frygteligste forbrydelse, med fire millioner torterede og døde, og dog er det kun en brøkdel af 2. verdenskrigs lidelser, der udfoldedes her, og vor pligt er, med al magt at kæmpe for, at en ny storkrig ikke bryder ud.

Den vil ikke blive mindre ondartet - nye Hitlere vil opstå.

Historien om Hertha

Astrid Blumensaadt talte derefter roligt og behersket om sit ophold i Ravensbrück. Hun fortalte om kammeratskab og sammenhold, som var en livsnødvendighed, når man var tvunget til at opholde sig et sted som Ravensbrück-lejren. Hun talte især om en medfange ved navn Hertha Bentsen, som havde et stolt væsen, som gav sig udslag i, at hun ikke mente, hun kunne være du's med de andre fanger, da hun var ud af en embedsmandsfamilie, men en dag overvandt Bentsen sig selv og kom hen til Astrid og sagde: Du må gerne sige du til mig. Astrid tog det som tegn på, at denne stolte kvinde havde lært at tilslutte sig kammeratskabet.

Vi begyndte derefter at gå gennem det, der var tilbage af kz-lejren, men jeg syntes ikke, jeg var oplagt til mere kz-lejr, ihukommende mine egne oplevelser i 43 til 45 i Sachsenhausen, så et par ældre kammerater og jeg trådte ud af rækkerne og gik roligt mod udgangen, undrende os over den disciplin og respekt, de andre turister viste en lille flok danskere, som med faner og kranse var samlet ved Dødens Mur, og der var virkelig mange besøgende den dag.

Torsdag var vi klar til at starte kl. 9. Vi skulle på en rigtig rundtur i Warszawa, hvor vi så flere store flotte bygningsværker og mindesmærker.

Vi var også inde på en slags

museum, hvor man viste film om Warszawas ødelæggelse, og de polske jøders udslættelse, og vi så, hvordan de polske modstandsfolk havde levet som rotter i ruindyngerne under krigen, og da vi kom ud igen, så vi de gamle huse bygget op igen, i selv samme stil som før krigen.

Om aftenen var vi til folklorefest, og der var dækket op ved et langbord med velkomstdrinks. Festen var meget vellykket.

Fredag blev en skrap dag for os, for vi skulle forlade Warszawa og ned til Krakow for at se de store kulminer og andre industriforetagender. Der var også nogle mindesmærker, som vi skulle se.

Da vi havde set nogenlunde, hvad vi ønskede, vendte vi bussen og satte kursen mod Gdansk og Szczecin, hvor vi undervejs også skulle besøge Stutthof, den tidligere kz-lejr.

Stutthof var skåret over samme læst som alle andre kz-lejre. Det var død, vold og tilintetgørelse af anderledes tænkende end det tyske.

Der var rejst en mur til minde om døde fanger i Stutthof, og ved denne mur foretog vi kranse nedlægning, fanesækning og taler. Richard Andersen, socialsekretær, holdt en følelsesladet tale om sine oplevelser fra den tid, han var i Stutthof.

Han fortalte bl.a. om en dreng på 13 år, hvis mor var i kvindelejren, der lå ved siden af mandelejren, så drengen kunne se sin mor hver dag gennem pigtrådshæget.

En dag havde drengen fået noget brød og smør af danskerne, som jo fik Røde Kors-pakker, og han lavede en pakke, som han kastede over til sin mor, men en tysker så det, og da moderen bøjede sig efter madpakken, skød tyskeren hende for øjnene af drengen.

Ondskaben kendte ingen grænser i den tids Tyskland!

Fra Stutthof kørte vi videre til Szczecin, hvor vi skulle overnatte. Vi var ellers godt trætte efter at have siddet i bussen 12-13 timer, men humøret fejlede ikke noget, selv om klokken var over 2, og vi havde ingen aftensmad fået,

men alt ordnede sig på bedste måde, selv om vi kom ned på en natklub og spise.

Det var sidste feriedag, og så af sted mod Vesttyskland og Kiel, for vi skulle gerne nå færgen, Kiel-Langeland kl. 16.45, så vi kørte rask derudad, for rask viste det sig, for lige inden vi nåede grænsen til Vesttyskland, blev vi stoppet af det østtyske politi for at køre 10 km for stærkt, så vi måtte betale en fartbøde, som vi samlede ind til blandt passagererne.

Det nummer havde østtyskerne lavet med os en gang før. Da vi skulle fra Østtyskland til Polen, var de der også med 10 km for stærkt, og det fik vi en bøde for på samme størrelse som denne gang. På den måde får Østtyskland valuta hjem.

Vi nåede hurtigt den polsk-østtyske grænse, hvor tolderne var særlig langsomme i vendingen, men endelig kom de, efter godt 2 timers forløb, og så os dybt i øjnene, og vi fik lov til at køre over til østtyskerne.

Kl. ca. 19.30 var vi i Bagenkop, og nu skulle det gå rask, for vi skulle være i Odense før kl. 20.56, for da skulle vore jyske kammerater gerne nå toget mod Jylland, ellers ville de komme til at vente 3 timer på det næste tog. Vore dygtige chauffører kørte, som om de havde stjålet bussen, og kammeraterne nåede lige toget, og alle var glade.

Vi andre var også glade for at være kommet hjem, for det passer med den gamle talemåde, ude er godt, men hjemme er bedst.

Jeg fandt denne bustur meget vellykket, og vil gerne her sige alle deltagerne tak for godt kammeratskab og hjælpsomhed på turen.

Poul V. Nielsen

Stutthof-Foreningens årsmøde

Man samledes den 29. april kl. 12 med Horserødforeningen, Foreningen af Spaniensfrivillige og Stutthof-Historisk Forening til en kort mindehøjtidelighed ved minde tavlen i Land og Folks Hus. Formanden for Stutthof-Historisk forening, Mogens Mølholm holdt en kort tale, hvori han bl.a. opfordrede til, at man altid åbnede folks øjne for nazisternes forbrydelser og advarede mod at lade dem få indflydelse. Herefter sang man Danmarks Frihedssang, hvorefter Horserødforeningen gik til deres årsmøde.

I Stutthofforeningen indledtes årsmødet med, at man sang: Kammerat, signalet lyder..., hvorefter formanden Helge Kierulff mindedes de kammerater, der er døde i det forløbne år. Særligt fremhævedes Ingemann Berthelsen, som i mange år har gjort en stor indsats for foreningen, samt de 2 af de »røde enker«, som er døde i år, Harriet Larsen og Judith Bergstrøm. Han foreslog Robert Sartori som dirigent. Denne konstaterede, at formalia var i orden, og gav straks formanden ordet til beretning.

Filmen om Stutthof bør omredigeres

Formanden oplyste, at filmen, som Aalborg kommune har bekostet, nu er kommet, men at den er blevet helt anderledes, end H.K. havde tænkt sig. De to dages optagelser i Stutthof er der kun kommet lidt ud af. Kierulff vil ikke være med til, at filmen vises for kammeraterne, før den er omredigeret. Omtalte, at standen på Land og Folks festival sidste år led meget under mangel på mandskab til at vejlede besøgende, og anbefalede, at man forsøger at lave en vagtordning derude i år.

Der har været en del problemer på Bernadottegården, idet den nyantagne forstander viste sig at være et dårligt papir, og nu søges en ny leder. Der er sket ændringer i bestyrelsen på Bernadottegården. I øjeblikket er der tre pleje-

hjemspladser ledige for kammerater eller tidligere modstandsfolk. Oplyste, at der er skaffet 200.000 kr. til indkøb af ny handicapbus, og at kommunen har bevilget penge til driften af den.

Ønskes: Mindesmærke ved Horserødlejren

Der arbejdes stadig med planer om et mindesmærke ved Horserødlejren, men der er mange instanser inddraget i beslutningsprocessen, hvorfor der endnu kan gå lang tid med forberedelserne. - Havde modtaget brochurer fra modstandere mod nazismen, var enig i, at nazisterne bør generes mest muligt, men er modstander af egentlig forbud mod denne bevægelse, de bør have lov at afsløre sig selv. Foreslog, at man bevilger 200 kr. til Lager- og Handel, til deres arbejde mod nazismen. - Man er blevet bevilget 3000 kr. fra den internationale fangesammenslutning F.I.R. til »rekreation eller dækning af økonomisk nød« - foreslog man overlader pengene til Stutthof-Historisk Forening. - Håbede at se alle tilstedeværende på fælleden ved Land og Folk festival i weekenden 19-20/8-89.

Pkt. 2 var regnskab. Dette var omdelt - og godkendtes enstemmigt.

Alle bestyrelsesmedlemmer blev genvalgt: Helge Kierulff, Villy Fuglsang, Ragnhild Andersen, Egon Gissel, Hertha Berthelsen (kass.), Robert Sartori, Arne Gottlieb Hansen. Nyvalgt blev, som sekretær, Sonja Jørgensen. Marius Christensen genvalgtes som revisor.

Under pkt. 4, eventuelt, blev foreslået, at mødet sendte en hilsen til Bernadottegården. Den lovede formanden at overbringe, når han om få dage skulle til bestyrelsesmøde der. Endvidere blev det foreslået, at mødet sendte en hilsen, gennem en annonce i Land og Folkm, til fraværende syge og gamle kammerater.

Når man når til, at stenen ved Horserød skal opsættes,

foreslås det, at man lader bogstaverne indhugge i stenen, i stedet for at sætte bronzebogstaver på.

Mogens Mølholm, Stutthof-Historisk Forening takkede for bevillinger til udgivelsen af Thor Vangs bog. Man har endnu et lille restoplæg. Der arbejdes stadig med registrering.

Ragnhild Andersen anbefalede stærkt, at man læser Soprunovs bog »Mine egne veje«, for den fortjener det, og også en stor udbredelse bl.a. på grund af den løbende hetz mod Sovjetunionen.

Arne Jessens søn fortalte om sin fars sidste bog, som lå i næsten færdigt manuskript efter hans død. Hans enke og børn mente, det ville være væsentligt at få den udgivet.

Den er selvfølgelig subjektiv, men absolut som oplevet af en af fangerne. Familien skænker 100 eksemplarer til S.H.F. til sang ved eventuelle udstillinger.

Formanden havde til sidst ordet for afsluttende bemærkninger, herunder bl.a. tak til Arne Jessens familie for boggaven, samt tak til Dorra og Knut for deres store arbejde med tilrettelæggelsen af årsmødet og til pigerne i køkkenet. Man sang »Det er stormens sang, der lyder...«.

Herefter samledes man med Horserødforeningen til festligt samvær, og om de meget veldækkede borde. Samværet krydredes endvidere med forskellige taler, lotterier og sange.

Sonja Jørgensen

MINDEORD

Hans Christian Damgaard

Schutzhäftling 50.364

Skovfoged og fiskemester i Gråsten Hans Christian Damgaard døde 7. april i år efter

nogen tids sygdom, 79 år gammel.

Kort før sin død sagde han til os: »Så længe man har hinanden, tænker man ikke på, hvad man har. Når man ikke mere har hinanden, ved man, hvad det var og undrer sig over, at

Hans Christian Damgaard

man ikke altid forstod, hvor vigtigt det var. Husk, at I har hinanden.« Han kom aldrig over tabet af sin hustru.

Sådan alvorlig livsfilosofi var typisk for ham, også i hans måde at lytte på. Han søgte efter ordenes vægtfylde, hvadenten det var nationale taler eller prædikener, det gjaldt - eller bogen, han læste.

Dog var han det praktiske livs mand. Hånddelag og sund sans. Afvikle en klapjagt. Pleje fiskebestanden. Vide, hvor gedden står og garnet skal sættes. Hvordan kræfterne bedst skal anvendes, og hvordan man indretter sig i vejrlig og i fællesskaber.

Få var som han i besiddelse af evne til at overleve i kraft af indre styrke og praktisk hånddelag.

Som medlem af den sønderjyske modstandsorganisation kom han i fangenskab i juni 1944 og til Neuengamme med den første transport fra Frøslev sydpå den 15. september 1944. Det blev Porta Westphalica. Kulde, mangel på søvn, hårdt arbejde, suppen og brødet.

Have ham som arbejdskammerat! Høre ham snakke kapo og arbejdsformand ind i en

slags menneskelighed blot for en eftermiddag kunne være ligefrem festligt. Se ham rigge en anvendelig pibe til af en hyldepind og et miserabelt pibehold! Høre ham lovprise den elendige suppe! Det blev et tilskud til ens egen overlevelse.

Første gang, vi mødtes, var i en »prærievogn« fuld af fanger i transport fra Kolding Arresthus til Horserød. Vi sad ved siden af hinanden på planken. Han sad og gryntede. Sagde ikke meget. Pejlede sig ind på situationen.

Der var hos ham en humor, en livsvisdom og tro, en kropslig styrke og træning, som gav noget fra sig til os andre. Også i årene efter. Jeg synes, han reddede mig fra at dø.

Vi fulgtes ad hjem til Sønderjylland fra Sverige. Det var den 17. maj 1945. Høj sol. Han stod af i Fredericia og tog ikke det første tog sydpå. Der måtte være en badeanstalt. Han ville i bad, inden han kom hjem. Til hende.

»Så længe man har hinanden...« Vincent Lind

Den smukke bisættelse fandt sted i Nybøl kirke. Der var fane og kammerater fra 50'erne fra Porta.

Frihedsfonden, der var oprettet med det formål at yde bistand og erstatning til besættelsestidens ofre. Fra 1947 til 1980 var han fondens daglige leder og sad frem til 1985 i fondens bestyrelse og forretningsudvalg.

Thorkild Dige var tillige i en årrække sekretær i Kollegierådet for 4. Maj-Kollegierne, sekretær for Daell-Fonden samt sekretær og leder af kunstnersammenslutningen Grønningens udstillinger.

Han var æresmedlem af Griniklubben og af Landsforeningen Gestapofangerne i Danmark. Han redigerede bogen om dødsorefnes afskedsbreve, »De sidste timer«.

Gennem de mange år som kontorchef i Frihedsfonden har han hjulpet talrige til den hjælp, som erstatningsloven hjemler.

Den sidste tid opholdt han sig på Bernadottegården i Roskilde.

Poul Brandt Rehberg

Professor Brandt Rehberg blev 94 år. Han var som videnskabsmand en højt anset pioner inden for fysiologiens og biologiens forskningsområde med stærk tilknytning til det lægevidenskabelige. Herom vidner hans medlemskab af talrige udenlandske videnskabelige selskaber og hans to æresdoktorgrader, den medicinske fra universitetet i Lund og den veterinære fra Landbohøjskolen.

Om sin tilfangetagelse og forhørene fortæller han i bogen om Shellhuset følgende:

»Min arrestation fandt sted sidst i februar på Teknisk Højskole i København. Et kup på telefonhuset havde ledt Gestapo frem til det lokale, hvor jeg hver morgen mødtes først og fremmest med civilingeniør Mogens Prior fra »Frit Danmark« og oberstløjtnant Tiemroth, der var chef for modstandsbevægelsens væbnede styrker i København. Vi var der alle tre sammen med ingeniør Dührkop fra højskolen, der havde stillet lokale til rådighed. Der var intet at stille op. Lokalet fyldtes af maskinpistolbevæbnede Gestapofolk - danske og tyske - og der var godt med kompromiterende papirer på bordet. Vi blev lænket sammen to og to med en arm fri.

...anden dags aften blev jeg imidlertid hentet ned, og nu fik piben en anden lyd. Man betydede mig, at mit liv ingen betydning havde - nu ville man have oplysninger, om man så skulle blive ved at mishandle mig til næste dag eller til jeg var død. Hvorefter 3-4 mand begyndte at prygle løs på mig med en stok. Et øjeblik var jeg ved at ryge løs på dem, men besindede mig, men da jeg engang vendte mig mod dem og sagde, at jeg fandt det var en latterlig forestilling, fik jeg et stokkeslag i ansigtet, der gav mig et brud på det ene kindben. Man rev tøjet af mig og lænkede mig nedover et bord med hovedet ved gulvet og hænderne ind om en tværstang under bordet. Og så blev man ved. Hvor længe ved jeg ikke, men jeg blev ef-

Poul Brandt Rehberg

terhånden temmelig medtaget. De skiftedes til at slå - når en havde slået nogle slag, rakte han stokken videre til den næste med ordene »Nun du«. - De opførte sig efterhånden som vilde mennesker - for frem og tilbage i lokalet og spyttede af raseri. Jeg havde nærmest indtrykket af, at de måtte hidse sig op for at kunne gennemføre mishandlingen.

Jeg tror, det er galt at kalde dem for sadister. Når jeg siger det, tror folk, at det er et forsvar for dem. Det er det ikke - tværtimod. Sadister er unormale, syge mennesker, som kun delvis er herre over deres handlinger. Dette var normale mennesker, som kynisk brugte mishandling for at fremtvinge oplysninger, som måtte hidse sig op for at kunne det, og som var temmelig ynkelige og sammenfaldne bagefter.

Medens jeg endnu hang lænket og halvt bevidstløs, kom en af dem hen til mig og sagde, at jeg ikke måtte tro, at han var glad ved at være med til det. Senere hørte jeg to af dem tale om, at de aldrig ville kunne fortælle deres koner om, hvad de havde været med til. Det var små mennesker i al deres brutalitet.«

Brandt Rehberg undslap Gestapo, da Shellhuset blev bombarderet i marts 1945.

Sigfred Bøge

Fhv. vognmand Sigfred Bøge, der var medlem af modstandsbevægelsen i Holstebro under den 2. verdenskrig, blev 78 år.

Sigfred Bøge, Allégade 21,

Thorkild Dige

Thorkild Dige

Lederen af Frihedsfonden i over 30 år, forhenværende kontorchef Thorkild Dige, Roskilde, blev 79 år.

Thorkild Dige gik tidligt ind i modstandsbevægelsen under den tyske besættelse og måtte i 1943 flygte til Sverige med sin familie. Her fik han stilling som länsinspektør i flygtningetjenesten.

Fra dette arbejde kom han i 1945 til Ministeriet for Særlige Anliggender og herfra til

Holstebro, døde efter et par års sygdom.

Under krigen blev Sigfred Bøge af modstandsbevægelsens ledelse i Holstebro opfordret til at gå aktivt ind i kampen mod den tyske besættelsesmagt. Sigfred Bøge var indehaver af en vognmandsforretning, som han overtog efter sin fars død i 1937, og han havde derfor mulighed for at gøre en stor indsats med transport af våben og ammunition.

Det skete f.eks. adskillige gange, at et våbendepot i største hast skulle flyttes, når Gestapo havde fået fat på et medlem af modstandsbevægelsen og tvunget ham til at fortælle, hvad han vidste.

Sigfred Bøge brugte i sine sidste år megen tid på at skrive om sine oplevelser under krigen, og for to år siden gav Sikringsstyrelsen ham en æresgave i form af et fast, mindre beløb hvert år. Det var hans medalje for indsatsen under krigen, og han var meget glad for og meget stolt over denne hædersbevisning.

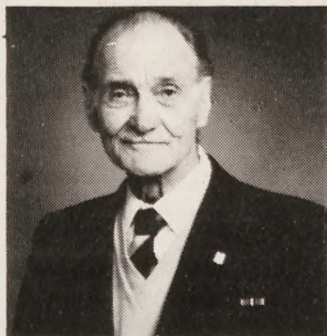
Sigfred Bøge.

Thorkel Nielsen

Den kendte modstandsmand Thorkel Nielsen, Århus, blev 81 år gammel.

Thorkel blev kendt i vide kredse som en initiativrig og dristig sabotør, der voldte besættelsesmagten betydelig skade, og var således med til at udbrede og befæste modstandsbevægelsens og dermed Danmarks anseelse i udlandet.

Han er senere blevet bæret med »De allierede danske Våbenfæller«s fortjenstmedalje med henvisning til hans initiativ og ledende rolle i sabotagen mod flyveplads »Vest« i Aalborg. Ved den

Thorkel Nielsen.

aktion blev et stort antal fly og værkstedsfaciliteter sat ud af drift.

I modsætning til hans gruppefæller blev han arresteret, tortureret og sendt til KZ-lejren Neuengamme.

Landsforeningen »Gesta-

Til minde om

Lothar Hofmann

- også kaldet »Lange Erik«

En ven af vort parti, en tysker fra den tid, som måske var sværere for partiet end nutiden, døde 2. april, 86 år gammel. De sidste år år havde han et fredeligt liv med sin danske hustru - et liv meget forskelligt fra det, han havde haft forinden.

Lothar Hofmann opgav en stilling som skibssingeniør i Hamborg for at gå over som fuldtids aktiv i vort tyske broderpartis kamp mod fascismen - det var i årene før nazismens magtovertagelse i 1933. Tyske arbejderes og antifascisters kamp før og under diktaturet fra 33 til 45 er en historie som desværre ikke hører til det gængse stof om anden verdenskrig. Han var eftersøgt af Gestapo og dødsdømt i Det tredje Rige, da han i 1933 kom til Danmark for at deltage i organiseringen af de illegale forbindelser til det kæmpende KPD i Tyskland.

En virksomhed af den art var alt andet end velset i Danmark - for at sige det mildt. Forståelsen mellem dansk politi og Gestapo var i fuld udvikling, hvad læsere af afd. Carl Madsens erindringsbøger vil huske. Alligevel gik an-

profangerne« har hædret ham for hans standhaftighed under forhørene og hans gode kammeratlige optræden under fangenskab ved at tildele ham foreningens hæders-tegn.

Efter krigen var han medstifter af »Gestapofangerne«, Århus, og var i mange år bestyrelsesmedlem og en samvittighedsfuld kasserer. Desforuden var han senere en af initiativtagerne til oprettelsen af »De erhvervshæmmede fra Frihedskampen« i Århus. Også her var han bestyrelsesmedlem og i en periode konstitueret som formand.

Han vil blive savnet og husket i vore foreninger.

Rich. Tue Andersen

tinazistisk materiale i form af blade og tryksager over den grønne grænse eller fra danske til tyske havne - f.eks. Sønderborg til Flensborg, hjulpet af sønderjyske fiskere. Det var een af Lothars opgaver.

Siden virkede han ved den »folkeafstemning«, hvor Saarområdet overgik fra fransk til tysk herredømme - den foregik med nazistisk vold og provokationer, og Lothar deltog i afsløringen af provokatører og stikkere, sendt over fra Berlin.

Her som senere under den spanske republiks krig mod Francofascismen lå Lothars opgaver i bekæmpelsen af spioner og diversanter på borgerkrigens fronter - den slags er ikke ufarligt. Tilbage i Danmark efter krigen og et ophold i en fransk koncentrationslejr (Le Vernet), hvor han delte skæbne med spanske flygtninge under forhold, som man siden har hørt mere om.

For danske kammerater var han en kilde til viden og forståelse af den udvikling af Anden Verdenskrig, som nu accelererede over Europa. Venskabet med denne kloge tysker, som vi af »praktiske« grunde havde døbt Lange Erik glemmes ikke af de ret få nulevende, som lærte historie og politik i dage og aftener med ham.

Han havde jo erfaringer at videregive fra alle den antifascistiske kamps fronter, måtte atter i illegalitet straks ved besættelsen af vort land - og blev taget i Rudolf og Signe Larsens lejlighed 19. maj 1941 under en razzia i Bispebjergkvarteret af dansk politi i samarbejde med Gestapo. (jfr. Carl Madsen: Flygtning 33, s.249).

Danske politibetjente afleverede ham til Gestapo i Flensborg, han sendtes til Fuhlsbüttel fængslet Hamborg, derfra til Plötzensee ved Berlin, hvor faldøksen ventede ham. Der sad han nogle måneder og kunne høre fanger blive hentet til henrettelse nat efter nat. Når man ved om tysk grundighed virker det ufatteligt, at han slap. Papirerne må være »kommet af vejen« eller røget i en forkert bunke, for han returneredes til Fuhlsbüttel, hvor han forblev, til krigen sluttede.

Gestapo havde trukket sig tilbage, da han og andre politiske fanger vandrede ud i det sønderbombede Hamborg og lod fængselsporten stå.

Samme år lykkedes det ved venners hjælp at få forbindelse med ham fra Danmark, og han kom meget træt og undervægtig til København, modtaget af sine venner fra illegaliteten.

Han fik dansk statsborgerskab, giftede sig med Gudrun, hans danske veninde fra den illegale tid, og blev korrespondent i et firma på Sankt Annæ Plads, hvor han nåede at fejre 25 års jubilæum, inden han gik på folkepension. Bortset fra denne har han aldrig ligget den danske nærighed til byrde, klaret sig selv og end ikke søgt den erstatning under Sikringsstyrelsen, som han med rette kunne have søgt.

Efter det her berettede vil man give mig ret i, at Lothar kan have fået nok af krig og nazisme, da han gik over til det fredelige liv med Gudrun, familie og venner, blev en bedstefar for børn og børnebørn og en glæde og kilde til visdom for alle, han traf.

Hemming Theisen

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Villy Mørk Jensen, Sjørringvigvej 6, Sjørring, 7700 Thisted. 97 97 12 71.

Sekr.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse. 42 45 56 74.

Kass.: Bernth Johannesson, Jacobysallé 16, 2th., 1806 Frederiksberg C, 31 31 86 86.

Bestyrelse: Villy Karlsson, Helge Kierulff, Hans Andersen, Else Drejer, Birgit Fischermann, Ove Laursen, Peter Møller Madsen, Erik Jensen, Birgit Lærche, Lilian Olsen og Jacob Jensen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev 53 86 55 59.

Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 1363 København K 33 12 85 95.

Sommer: Møststien 6, Vester Lyng, 4500 Nykøbing S. 53 41 01 20.

Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej 25, 5000 Odense. 66 12 71 99.

Århus: Fmd.: Knud Andreasen, Brønhøjvej 11, Hyllested, 8400 Ebeltoft. 86 33 60 61.

Kass./sekr.: Arnold Sejersén, Jægergårds-gade 138, 2., 8000 Århus C. 86 13 07 65.

Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000 Aalborg. 98 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby, 4070 Kirke Hyllinge. 42 40 50 87.

Kas.: Ernst Nielsen, Firskovvej 42, 2800 Lyngby. Giro 6 45 87 18. tf. 42 87 09 58.

Socialsekretær: Otto Laugesen, Snerlevej 27, 7900 Nykøbing Mors. 97 72 02 27.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Kst. fmd.: Bernth Johannesson, Jacobys Al-lé 16, 2.th., 1806 Frederiksberg C. 31 31 86 86.

Kass.: Richard Tue Andersen, Randersvej 75, 8200 Århus N. 86 16 92 42. Giro 5 43 27 23.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: Johan Kanding, Ved Bellahøj 6,6, 2700 Brønshøj. 31 60 23 33.

Socialsekr.: Kaj Wadsbach Pedersen. Træf-fes på kontoret: Kongevejen 252, 3.sal, 2830 Virum. 42 85 58 98. Giro 8 81 17 88. Tirsdag og torsdag 9-13.

Esbjerg afd.: Fmd.: Viggo Hansen, Palna-tokes Alle 19, 6700 Esbjerg. 75 14 27 58.

Kontor: Centret, Skolegade 54, 6700 Es-bjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Syddystjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen
Ullerupdalvej 217, 2., 7000 Fredericia. 75 92 54 57.

Kontor: Vendersgade 30,1 tf. 75 93 29 73, åbent tirsdag 14-16.

Socialsekretær: Kai Ibsen, Skovparken 38 B, 6000 Kolding. 75 52 82 43.

Kolding: Kontor: Koldinghus, Staldgården. Åbent 2. og 4. torsdag kl. 14-17. 75 53 18 84.

Odense afd.: Kontor: Gjersingvænget 24, 5220 Odense SØ, tf. 66 15 98 27. Åbent hver torsdag kl. 9.30-12.

Fmd.: E. Gjersing, L.A. Ringsvej 92, 5230 Odense M, tf. 66 14 27 16. Sommer: Røllike-vej 21, 5300 Kerteminde, tf. 65 32 45 51.

Kass.: Ruth Gjersing, L.A. Ringsvej 92, 5230 Odense M, tf. 66 14 27 16.

Syddfyns afd.: Louis Artéll, Brændeskov-vænget 7 B, postbox 251, 5700 Svendborg. 62 22 37 00.

Aksel Jørgensen, Vornæsvej 33, 5700 Svendborg. 62 54 12 29.

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskræn-ten 3, Ganløse Bund, 3660 Stenløse 42 18 30 46.

Aalborg afd.: Fmd.: Børge Dahl, Herskinds-gade 9, 9000 Aalborg, 98 12 84 92.

Kontor v/ Børge Jensen, Østerbro 38, 9000 Aalborg. 98 12 16 19. Åbent tirsdage 10-12, torsdage 10-17. Åbent for kammeratligt sam-vær torsdag 14-17.

Århus afd.: Alfr. Bertelsen, C.F. Jessensvej 1, Århus N. 86 16 63 18.

Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. 86 16 63 18 i åbningstiden: Tirsdag og torsdag kl. 10-12.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Axel Lauritzen, Lundtofteparken 42, 2.tv., 2800 Lyngby. 42 88 12 42.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers, tf. 86 42 69 61.

Randers afd.: Fmd.: Frode Greve Rasmus-sen, Lyngdalvej 18, 8500 Grenå. 86 30 90 76. Kass.: Ejnar Hulten, Møllevej 69, Hornbæk, 8900 Randers. 86 41 81 81.

Sjællands afd.: Fmd.: Jens Thomsen, Skottøgården 15, 2770 Kastrup. 31 50 48 61 og 31 50 09 70.

Kass.: Jørgen Kaufmann, Th. Philipsensvej 2, 2770 Kastrup. 31 50 30 38.

Århus afd.: Fmd. Edith Johansen, Hou-gårdsvej 58, II, 8220 Brabrand. 86 26 15 19.

Kass.: Elisabeth Thorsen, Irisvej 2, 8400 Ebeltoft. 86 34 17 82.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse. 42 48 56 74.

Kass.: Salle Fischermann, Bernstorffsvej 155, IIth., 2820 Gentofte. 31 64 51 74.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjælør Boule-

vard 12, 2.tv., 2 50 Kbh. SV. 31 16 60 98.

Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernevej 24, 8270 Højbjerg. 86 27 23 47.

HORSERØD

Fmd.: Villy Karlsson, Toftekærsvvej 116, 2860 Søborg. 31 69 86 62.

Kass.: Kaj Birkemose Petersen, Gl. Køge Landevej 251B, I-dør 2., 2650 Hvidovre. 31 49 20 62.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Villy Mørk Jensen, Sjørringvigvej 6, Sjørring, 7700 Thisted. 97 97 12 71.

Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2.tv., 2650 Hvidovre. 31 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carlsgade 5, 5000 Odense C. 66 12 79 08.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Peder Sægård, Amerikavej, 7.4. th., 1756 København V. 31 23 02 14

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22, 5000 Odense C. 66 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Åsumvej 128, 5240 Odense NØ. 66 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd. 42 98 11 77.

Kass.: Hertha Berthelsen, Landlystvej 72, 2650 Hvidovre. 31 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Fischermann, Toftekærsvvej 28 C, 2820 Gentofte. 31 65 82 12.

Kass.: Herman Ebstein, Gerlevvej 15, 2700 Brønshøj. 31 28 27 15.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejles af De Erhvervshæmmede. 12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt by. Henv. til: De Erhvervshæmmede Fra Frihedskampen, Skovvangsvej 220, 8200 Århus. Telefon 86 16 63 18, kl. 10-12. Mandag - torsdag. Ansøgning om ophold i højsæson skriftligt senest den 15. februar.

Kegnæs: Ejles af Kammeraternes Hjælpe-fond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution. 12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors, 7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe, 97 98 11 95.

Smidstruphytten: Ejles af Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge. Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse. 42 48 56 74.